

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Známe svět svých žáků?

Autor: Andrea Sikmundová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková

České Budějovice 2011

Anotace

Práce se zaměřuje na poznávání žáka učitelem. Zjišťuje, jaké znalosti má učitel o svých žácích, do jaké míry se jeho poznatky a představy shodují s realitou dětského světa v mladším školním věku. Představuje profesi učitele, základní požadavky a nutné kompetence, které se k ní vážou.

Podává základní charakteristiky vývoje dítěte v jednotlivých oblastech v tomto období a jeho specifické znaky. Prezentuje výsledky šetření, které prostřednictvím strukturovaných rozovorů se žáky a učiteli zjišťovalo, do jaké míry zná učitel „svět svých žáků“.

Annotation

This diploma paper is focused on the cognition of the pupil by the teacher. It discovers teacher's knowledge of his/her pupils, to what extent his/her knowledge and notions match the children world and reality in younger school age. It presents the teachers profession, basic conditions and competencies necessary for the profession.

It also presents basic characteristics of children development in different areas in younger school age and their specific signs. It shows the results of the research using structured interviews with the pupils and teachers with the aim to discover to which scope the teacher knows "the world of his/her pupils."

Klíčová slova: mladší školní věk, klima třídy, osobnost učitele, interakce žák-učitel

Keywords: younger school age, clima of class room, teacher's individuality, interaction between pupil - teacher

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Praze 2.12.2011

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Olze Vaněčkové za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce. Dále děkuji učitelkám Mgr. Duníkové, Mgr. Lafatové a Mgr. Špačkové za umožnění přístupu k žákům a poskytnutí jejich času.

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST.....	2
Úvod.....	2
1 Učitel.....	3
1.1 Učitel a jeho role.....	3
1.2 Typologie učitele.....	4
1.3 Druhá tvář učitele.....	7
2 Svět dítěte/ žáka mladšího školního věku.....	10
2.1 Vývoj dítěte v mladším školním věku.....	11
2.1.1 Fáze.....	11
2.1.2 Biosociální vývoj (mladší školní věk).....	12
2.1.3 Kognitivní vývoj (mladší školní věk).....	13
2.1.4 Psychosociální vývoj (mladší školní věk).....	16
2.2 Dětská interpretace světa.....	26
3 Interakce učitel - žák.....	28
3.1 Žákovo pojetí učiva.....	29
3.2 Učitelovo pojetí výuky.....	31
PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
4 Cíl výzkumu.....	33
5 Metodika.....	33
5.1 Výzkumný soubor.....	33
5.2 Metody získávání dat.....	34
5.3 Průběh rozhovorů.....	35
6 Analýza rozhovorů.....	37
6.1 Třída 5.A.....	37
6.2 Třída 5.B.....	52
6.3 Třída 5.C.....	70
7 Diskuze, šetření výsledků výzkumu, shrnutí.....	87
ZÁVĚR.....	97
SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY.....	98

TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

Ve své práci se zabývám problematikou informovanosti učitelů o žácích. První stupeň základní školy je charakteristický úzkým vztahem mezi učitelem a žáky, a i když by se tento vztah dal označit jako pracovní, není vždy možné oddělit práci od soukromí a fungují zde mezilidské vztahy stejně jako v běžném životě. Tato práce s názvem „Známe svět svých žáků?“ dává možnost nahlédnout do povahy těchto vztahů a doufám, že bude pro nás učitele jen přínosem.

Cílem práce je zjistit, zda se učitelé zajímají o „svět svých žáků“ a jakými způsoby se snaží tomuto světu přiblížit.

Práce je rozdělena na dvě části - teoretickou a praktickou. V teoretické části píše o učiteli, jeho rolích, typu a vše dalšího s ním spojeném. Dále o dítěti/žákovi, jeho specifických vývojových zvláštnotech v mladším školním věku. V praktické části jsem použila metodu strukturovaného rozhovoru, kdy jsem žákům položila 50 otázek a zaznamenávala jejich odpovědi. Dalším krokem byl rozhovor s třídní učitelkou za použití stejných otázek a porovnání s odpověďmi žáků. Toto srovnání nám ukáže povědomí učitelek o „světe svých žáků“.

Výzkum je zaměřen kvalitativně, protože už z povahy zvoleného tématu vyplývá, že zde nejsou stěžejním cílem statisticky významné závěry, ale snaha proniknout do obsahu jednotlivých výpovědí. Mohl by být přínosem budoucím učitelům - mohou nahlédnout do dětského myšlení, a také zúčastněným třídním učitelkám, jako zpětná vazba od žáků.

Učitelství je velmi náročné povolání. Učitel má odpovědnost za své žáky po dobu pobytu ve škole - jak v hodině, tak i o přestávkách. Má pěstovat mezi žáky dobré vztahy, kolektivnost, a naučit je vědomostem. Na základních školách dnes panuje všeobecný trend, kdy se upouští od klasické frontální výuky a požadují se různé alternativní metody. I když jsou tyto alternativy nazývány různými jmény a působí inovativním dojmem, jejich obsah je podobný jako u aktivit, které se ve školství využívají již několik let. Dnešní aktivity z těchto starších vycházejí a dobrý učitel užíval alternativu již dříve, než se tento pojem začal masově používat dnes. Je

to například klasická hra, soutěž, vyprávění aj. V České republice však stále v naprosté většině škol převažuje vyučovací model frontální výuky. Pro čerstvé školáky, tudíž první třída, je to něco nového a neznámého. Sezení v lavicích, naslouchání učiteli a udržování pozornosti je pro žáky jakýsi signál, že již nejde o hru, ale o vzdělávání. Nastává jiný režim a jiná pravidla. Ale i do tohoto režimu se promítá běžný život účastníků vzdělávacího procesu, a proto nelze ve výuce opomíjet jeho vliv.

1 Učitel

1.1 Učitel a jeho role

Učitel na prvním stupni je z části rodič, kamarád, autorita i opora. Jak uvádí Fontana ve své knize *Psychologie ve školní praxi* (2010, s. 366), učitelé berou svou práci jako něco, co přesahuje jejich klasický rámec časový a naučení určitému předmětu. Sami musí být vyzrálí, mít odpovědnost k ostatním i k náročné práci. Tudíž jako rodič stále pomáhá, připomíná, stejně jako maminka doma. Na druhou stranu nikde jinde, než na prvním stupni a v mateřské škole nevidíte, aby za vámi dítě přišlo a jen tak vám začalo vyprávět, co dělalo o víkendu s rodiči, že mají nové morče, tetě se narodilo miminko, sestřička dostala k narozeninám penál od Hello Kitty nebo desky od Hannah Montana. I přesto, máte v mladším školním věku většinou přirozenou autoritu, stejně jako u rodiče. Sice vám žáci vypráví své víkendové příběhy, ale ví, že drzí k vám být nemohou. V poskytování opory se odrážejí všechny předchozí role. Žáci vědí, že za vámi mohou přijít s problémem, že ho jako přítel neodmítnete a jako autorita můžete něco udělat a pomoci. Není nic vděčnějšího, než když vidíte na svých žácích, že zaujímáte v jejich životě důležité místo, a je jedno, jakou z rolí právě zastupujete. I přesto nastávají různé situace mezi žáky a učiteli, které nejsou příjemné, a učitel je musí řešit, konkrétně různé nestandardní situace, jako je šikana, krádeže, falšování známek, žalování, záškoláctví a další. V těchto situacích je učitel v nelehké pozici, jak porotce, tak soudce, a ne vždy dokáže rozhodnout sám. Občas potřebuje radu od jiného pedagoga či snad spolupráci rodičů či samotných žáků. V podobných případech pak učitel zastává i další role ve vztahu k okolí mimo třídu, proto je velmi obtížné všechny vystihnout.

V knize Učitel - příprava na profesi (Dytrtová R., Krhutová M. 2009) jsou popsány tyto pedagogické role:

- Poskytovatel poznatků a zkušeností
- Poradce a podporovatel
- Projektant a tvůrce
- Diagnostik a klinik
- Reflektivní hodnotitel
- Třídní a školní manažer
- Socializační kultivační vzor

„Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu. Autoři se shodují, že mezi žádoucí osobnostní charakteristiky učitele patří morální bezúhonnost, schopnost komunikace, odolnost vůči zátěži, emocionální inteligence a schopnost sebepoznání - sebereflexe. Osobnostní charakteristika učitele je typická zvýšenou sociální komunikativností, sociální citlivostí a citovou stabilitou. Osobnostní kvality učitele jsou základním předpokladem pro atmosféru ve třídě a realizaci výchovně - vzdělávacího procesu.“ (Dytrtová R., Krhutová M. 2009, s. 36)

1.2 Typologie učitele

Člověk, který začíná učit, si postupně vytváří svou učitelskou identitu skládající se z různých částí. Důležité je zejména si uvědomit, jakým je typem učitele. Existuje řada typologií učitele, které vycházejí z různých předpokladů, a ve vztahu k nim je potřebné klást si otázky: Chci žáky něco naučit? Zajímá mě také osobní život žáků? Je mi jedno, zda žáci nebudou látce rozumět?. Na základě odpovědí na tyto a podobné otázky se může každý učitel z části ztotožnit s určitým typem.

Již mnoho psychologů se pokusilo o různá rozčlenění. Například E. Luke, C. Henning a G. Keller, K. Lewin či Ch. Caselmann. Některé typologické teorie jsou velmi hluboce psychologicky propracované, ale pro potřeby této práce nám postačí zpracování podle Ch. Caselmanna. V jeho koncepci je vyzdvihnutý vztah učitele k žákovi. Typ učitele je dán jeho větší nebo menší zaujatostí buď vyučovacím předmětem, nebo osobností žáka. Na základě toho vyčleňuje dva základní typy: logotrop a paidotrop.

Logotrop se spíše orientuje na vědu, obsah předmětu a na problematiku vyučování vůbec. Je teoreticky zaměřený, sleduje znalosti žáků, ideál vzdělání a snaží se pro tyto hodnoty získat žáky.

Paidotrop se orientuje hlavně na žáka, na jedince nebo skupinu.

Dále tyto základní typy dělí podle jejich odborné a sociální orientace.

- Typ filozoficky orientovaného logotropa usiluje o prohloubení životní filozofie u žáků. Ať už jde o filozofii orientovanou humanisticky, pozitivisticky, nábožensky nebo materialisticky.
- Typ vědecky orientovaného logotropa nesměřuje tolik k abstrakcím. Těžištěm jeho zájmu jsou poznatky externích věd. Nešetří námahy, aby získal žáky pro svůj obor. Rubem jeho předností bývá strohá přísnost, jednostranný akcent na vlastní obor a nepochopení potřeb žáků.
- Typ individuálně psychologicky orientovaného paidotropa se vyznačuje chápavým přístupem k žákům. Usiluje získat a poznat žáky jako svébytné jedince. Má mateřský nebo otcovský vztah k žákům a vzbuzuje svým chováním jejich důvěru.
- Typ obecně psychologicky orientovaného paidotropa se nezaměřuje na jedince, ale na žáky jako skupinu. Zajímají je problémy mládeže jako celku. Klade si obecnější otázky, např. jak rozvíjet paměť žáků. (Langová, 1992, s. 24)

Naskýtá se nám otázka, který typ učitele je nejlepší nebo snad žádaný. Určitě by „správný“ učitel měl být kombinací logotropa a paidotropa. Aby se zajímal jak o jedince, tak i o učivo a vědomosti, které jim má předat. S typy logotropa a paidotropa se dále kříží ještě dva typy: Autoritativní a sociální.

Autoritativní typ chce řídit výchovně vzdělávací proces do všech podrobností. Nedává prostor žákům pro vlastní názory a přístup. Řídí se heslem: „Vše pro žáky, ale nic ve spolupráci s nimi.“

Sociální typ se snaží naopak probouzet samostatnost žáků, poskytnout jim značnou volnost. Chce být spíše jejich přítelem, než nadřízeným. (Langová, 1992, s. 24)

Zde je opět vhodná kombinace vlastností obou typů, jelikož v dnešní době mají někteří žáci problém s autoritou a příliš volný přístup vede nevhodnému chování žáků.

Musíme si však uvědomit, že zařazením konkrétního učitele do typu zachycuje pouze zlomek jeho vlastností, jen určitou stránku bohatství jeho osobnosti. (Langová, 1992).

Je samozřejmostí, že nelze být pouze jedním vyhraněným typem, ale měli bychom se ztotožnit z části s každým. Jaký typ je tedy nejlepší pro učitele na prvním stupni základní školy? Nemůže být zaměřen pouze na látku, jelikož učí základům, na které bude navazovat další a složitější látka, ale může se zajímat, proč žák látku nerozumí, v čem je problém a pomoci mu překážku překonat, aby látka byla srozumitelnější a žák si ji mohl osvojit. Nemůže nahrazovat rodiče, učit základním hygienickým návykům, ale může být poradce při obtížích. Nemůže si dovolit, aby bylo žákům jedno, co vykládá, ale uměl je motivovat a zaujmout. Dnes již nemůže žáky tělesně trestat, ale měl by zvolit vhodný náhradní trest, který si žák vezme k srdci a zamyslí se nad svým počínáním. A přesto se v dnešní době všemožných zákazů a povolení najde přístup učitele, který toto všechno zvládne a dokáže takový být. Je to kombinace logotropa, paidotropa, autoritativního a sociálního přístupu. To je náš vhodný učitel na první stupeň základní školy.

K objevování a utváření vlastní učitelské identity mohou posloužit další metody, jako např. reflexe od žáků, nebo učitelova autodiagnostika, kde se zamýšlí nad otázkou: Jaký jsem učitel? Na základě odpovědi může učitel hledat další možnosti svého rozvoje. Existuje několik testů na zjištění typu osobnosti, se kterým může učitel pracovat a profesně využít poznání své vlastní osobnosti a temperamentu. (např. MBTI¹, Eysenckův test temperamentu, ...)

1.3 Druhá tvář učitele

Učitelské povolání není jen o tom stoupnout si před žáky, zadat jim práci a udělat ji s nimi, pár jich vyzkoušet a oznámkovat, jak si mnozí myslí. Učitel má také jisté povinnosti, musí mít určité dovednosti a dostatečné kompetence, aby mohl tuto profesi vykonávat a být dost kompetentní k této profesi.

Povinnosti

Není snadné popsat/ vyjmenovat veškeré povinnosti učitele, kterých není málo, a velmi snadno se dají zaměnit pouze s činností z vlastní vůle. K plnění základních povinností se učitel zavazuje podpisem pracovní smlouvy s ředitelem/kou školy. Přesto následuje nespočet dalších povinností, které sice nevyplývají ze smlouvy, ale i tak je musí učitel plnit. Nastíníme si část těchto povinností.

Nejméně příjemná činnost je administrativa a příprava na celý školní rok. Učitelé pracují s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (RVP ZV), který je rozdělen do dvou období a do výukových oblastí - Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie,

¹ MBTI – Teorie typů z níž MBI vychází, vyvinul C. G: Jung. Jeho záměrem bylo pomoci odborníkům pomáhat léčit emocionální problémy jejich klientů. Na jeho teoretická bádání navázaly Isabel Briggs Myersová a Katharine Cook Briggsová, které se snažily přiblížit jeho praktické poznatky a přiblížit je lidem jako nástroj pro diagnostiku typů – Myers – Briggs Type Indicator (MBTI). Tj. dotazník, který ověřovaly a v několika verzích upravovaly až do dnes. (Miková, Stang, 2010, s. 11)

Můžeme ho využít v oblastech Kariéra, Řízení lidí, Mezilidské vztahy, Vzdělávání a Poradenství.

Člověk a jeho svět, Člověk a jeho společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce, Doplňující vzdělávací obory, Integrované předměty, Jiné vzdělávací obory, Školní projekty, Klíčové kompetence, Průřezová témata, Gramotnosti. Každá škola si tvoří vlastní Školní vzdělávací plán a dále učitelé vytvářejí Třídní vzdělávací plány, ty mohou učitelé vypracovávat individuálně nebo skupinově.

Učitel musí zaznamenávat průběh hodin, k tomu slouží třídní kniha, kde zapisuje absence, obsah hodin a různá jiná sdělení. Důležitý dokument, který vyplňují třídní učitelé je třídní výkaz, kde jsou zaznamenávány veškeré informace o žácích, který se zakládá do katalogových listů.

Je velmi malá hranice mezi povinnostmi učitele a mezi tím, jak by se měl chovat, anebo jaký by měl být. Povinností je mnoho a zejména těch běžných denních, zdánlivě nepodstatných, jako např. chodit včas na hodiny, připravovat se, jít žákům příkladem. Není mým cílem je všechny beze zbytku vyjmenovat, proto budeme brát jako povinnosti spíše činnosti formálního charakteru (zápis do třídní knihy apod.) a ty, které sebou nesou větší zodpovědnost, a jejich nedodržení může mít vážné důsledky.

Dovednosti

Kyriacou (1991, s. 20) uvádí, že hlavním problémem při identifikaci základních pedagogických dovedností je skutečnost, že tyto dovednosti zahrnují spektrum od velmi obecných dovedností, jako je připravit vyučovací jednotku, až k velmi konkrétním, jako je například schopnost zvolit správnou dobu čekání na žákovu odpověď v konkrétní situaci. Můžeme nastínit několik dovedností učitele: Plánování a příprava, realizace vyučovací hodiny, řízení vyučování, klima třídy, kázeň, hodnocení prospěchu žáků reflexe a evaluace vlastní práce.

Ale pro slovo dovednost můžeme nalézt několik synonym, jako je obratnost, umění, cvik, praxe a jiné. Tato synonyma nám napovídají, co si pod tímto pojmem můžeme představit. A takové dovednosti učitel také zvládá, je obratný v jednání se žáky, pokud nerozumí látce. Umění motivovat, výtvarné umění, hudební umění a jiné. Procvičuje se žáky látku, kterou se učí, cvičí také s nimi v hodině tělesné výchovy. A praxe, díky níž zná temná místa těžké látky. Seznámí se s dokumentací,

se kterou může pomáhat novým kolegům. Získá zkušenosti, jak jednat s rodiči, jak zařizovat velké akce, exkurze a podobně.

Klíčové kompetence

Pedagogický slovník (Průcha J., 2003, s. 99) popisuje klíčové kompetence takto: „Soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti univerzálně použitelné v běžných životních a pracovních situacích. Nejsou vázány na jednotlivé předměty, nýbrž měly by být rozvíjeny jako součást obecného základu vzdělávání.“

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.

Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je proces dlouhodobý a složitý. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu.

Klíčové kompetence se různými způsoby prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. **Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.**

Ve vzdělávacím obsahu RVP ZV je učivo chápáno jako prostředek k osvojení činnostně zaměřených očekávaných výstupů, které se postupně propojují a vytvářejí předpoklady k účinnému a komplexnímu využívání získaných schopností a dovedností na úrovni klíčových kompetencí. (RVP ZV, s. 14)

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové kompetence, jako cílové kategorie výchovy a vzdělávání, považovány ty, které odpovídají právě čtyřem pilířům vzdělávání a učení:

- **učit se poznávat**
- **učit se jednat**
- **učit se být s druhými, žít společně**
- **učit se být**

Těmto čtyřem oblastem by měla škola věnovat stejnou pozornost, protože z nich vychází tyto klíčové kompetence: **kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní**, které pomáhají žákům k úspěšné socializaci. (RVP ZV, s. 14)

V kapitole Učitel jsem se snažila přiblížit, jak by měl učitel vypadat, co všechno by měl zvládat a co přibližně tato profese sebou přináší. V následující kapitole přibližuji pomyslnou „druhou stranu“ katedry: žáky a jejich pojetí světa.

2 Svět dítěte/ žáka mladšího školního věku

Dítě se stává žákem po nástupu do školy. Před tímto nástupem však musí ještě projít významnou „formální zkouškou“, která se obecně nazývá zápis. Zde učitelé posuzují úroveň školní zralosti, či případnou nezralost dítěte (např. pomocí Jiráskového testu školní zralosti²). Po důkladném zvážení, žáka zapíše do první třídy základní školy, případně doporučí odklad školní docházky. Školní zralost se posuzuje z více hledisek, je potřeba sledovat i **tělesný a zdravotní vývoj** dítěte (záležitost lékařského posouzení), **věk** (ke vstupu do školy jsou zvány děti, které k 31. srpnu dovršily šesti let), přihlížet k **rozdílům mezi děvčaty a chlapci** (sociální vyspívání chlapců předškolního věku je pomalejší a méně vyrovnané než u dívek

² S Jiráskovým testem školní zralosti jsem se setkala na praxi v 1. třídě Základní školy a obsahuje: kresbu postavy, opis textu, obkreslení deseti teček, dále rozhovor, kde učitelka posuzuje úroveň poznávacích procesů.

stejného věku), neopomenout **emoční zralost** (přiměřená kontrola citů, reakce na úkoly...) a **sociální zralost** (samostatnost, zařazení mezi vrstevníky,...).

„Doba stanovení nástupu do školy nebyla stanovena náhodně. Ve věku 6 - 7 let dochází k různým vývojovým změnám. Většina z nich je pro úspěšné zvládnutí požadavků důležitá, i když jejich význam může být různý. Vzhledem k jejich závislosti na zrání či učení představují základ školní zralosti či připravenosti.“ (Vágnerová, s. 237)

„Období od šesti do deseti až jedenácti let – kdy dítě je žákem prvního stupně základní školy - připadalo psychologům a zejména psychiatrům jako období nenápadné, klidné, bez velkých konfliktů. Dojem vznikal při srovnání s nápadnými změnami v předchozích letech a zejména s vyhrocenou problematikou následující puberty. Ve skutečnosti i v mladším školním věku dochází k důležitým změnám a vznikají nemalé problémy.“ (Čáp, Mareš, 2007, s. 228)

Žák si vytváří pohled na svět v každém věku a pokaždé je jiný. Prochází si určitými vývojovými fázemi, které ho ovlivňují.

2.1 Vývoj dítěte v mladším školním věku

2.1.1 Fáze

Školní věk můžeme rozdělit do 3 dílčích fází: podle Vágnerové (Vývojová psychologie, 2005, s. 237)

- 1. Raný školní věk**, který trvá přibližně od 6-7 let do 8-9 let. Je pro něj charakteristická změna sociálního postavení i různé vývojové proměny, které se projevují především ve vztahu ke škole.
- 2. Střední školní věk**, který trvá od 8-9 let do 11-12 let, tj. do doby, kdy dítě přechází na 2. stupeň základní školy a začíná dospívat. V průběhu této fáze také dochází k různým změnám, které lze považovat za přípravu na dobu dospívání.

3. **Starší školní věk**, který je respektive obdobím 2. stupně základní školy, trvá do ukončení povinné školní docházky, to znamená přibližně do 15 let.

2.1.2 Biosociální vývoj (mladší školní věk)

Somatický vývoj

Tělesný růst je během tohoto období většinou rovnoměrně plynulý, zatímco před jeho začátkem a opět na jeho konci lze většinou pozorovat větší nebo menší růstové zrychlení. Po přechodné disproporcionalitě se tedy školní dítě zdá většinou harmonicky vyvinuté. Longitudinální studie však naznačují, že individuální růstové křivky jednotlivých dětí se často značně liší v ročních přírůstcích i v době, kdy se růstová akcelerace objevuje. Dnešní školní děti jsou v průměru větší a silnější než děti před třiceti lety, ale rozdíl je podmíněn spíše rychlejším růstem v útlém a předškolním věku než akcelerací ve školním věku. (Langmeier, Krejčířová, s. 117) V průběhu celého období mladšího školního věku se vyvíjí hrubá a jemná motorika, která se také hodnotí u zápisu do 1. třídy. Hrubá a jemná motorika se značně zlepšuje, proto můžeme vidět zvýšený zájem o sport, žáci chtějí mezi sebou soupeřit. Jestliže jsou pohybové výkony závislé na vnější (povzbuzování) a vnitřní motivaci (zájem), pak na druhé straně dále ovlivňují motivaci a celou emoční stabilitu dítěte. Děti rodiči omezované nebo tělesně slabé podávají nižší výkony a ztrácejí tak dále zájem o pohybové aktivity, které se proto málo rozvíjejí. Tak se uzavírá nepříznivý kruh, který je potřeba vhodným zásahem zastavit. Např. soustavným uznáváním a povzbuzováním.

2.1.3 Kognitivní vývoj (mladší školní věk)

Vnímání (Percepce)

Považuje se za jednu ze složek školní zralosti.

Zrakové vnímání

„Pro školní práci je zraková diferenciacce důležitá, nezralé děti obtížně rozlišují písmena, jejich detaily se liší svou polohou.“ (Vágnerová, s. 239). „Ve škole žáci využívají zrak právě při vnímání písmen, jejich tvarů a číslic. Pokud je špatně rozvinuté zrakové vnímání, může nastat problém. Dítě může trpět některou poruchou učení dys.

Zvláště ve školním věku sledujeme výrazné pokroky. Dítě je pozornější, vytrvalejší, všechno důkladně zkoumá, je pečlivé a ve vnímání méně závislé na svých okamžitých přáních a potřebách než mladší dítě. Je proto poměrně dobrým a stále častěji i kritickým pozorovatelem. Nevnímá už věci v celku, ale prozkoumává je po částech, až do malých detailů. Nevnímá jen to, co se vnucuje, ale i to, na co záměrně dává pozor. Vnímání se tak stává více cílevědomým aktem - pozorováním. Vznik pozorování znamená rozhodný krok v oddělení teoretické poznávací činnosti od praktické jednací jednotky.“ (Langmeier, Krejčířová, s. 118-119). Proto nebraňme žákům a dětem rozvíjet jejich přirozený zájem o pozorování a zkoumání nového.

Zrakové vnímání včetně vizuomotoriky:

„Jde o schopnost vnímat svět pomocí zraku. Vývoj zrakového vnímání není izolovaným dějem, probíhá kontinuálně s ostatním smyslovým vnímáním, s vývojem motoriky, řeči i s rozumovým vývojem. Děti s poruchami učení mohou mít poruchy zrakového vnímání. Při takových poruchách nebývá porušen samotný orgán (oko), ale funkce účastníci se vnímání. Dítě pak dobře vidí, ale hůře vnímá např. detaily mezi obrázky.“

- **6 let** - Dítě poznává číselné symboly a dopravní značky, vybarvuje předkreslené obrázky, roztřídí deset velikostí a délek, správně určí počet tří předmětů.

- **6,5 roku** - Dítě napodobuje prsty znak "V", vidí, co chybí na obrázku, rozlišuje stejné od podobného.
- **7 let** - Dítě poznává, co je nelogické, vybere to, co nepatří do stejné kategorie, pozná hodiny.

Www.rvp.cz : <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1266/vyvoj-ditete-v-nekterych-oblastech-od-narozeni-do-zahajeni-skolni-dochazky.html/> [online]. 10.4.2007 [cit. 2010-09-10]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1266/vyvoj-ditete-v-nekterych-oblastech-od-narozeni-do-zahajeni-skolni-dochazky.html/>>.

Sluchové vnímání

Dozrává mezi 5. a 7. rokem života dítěte.

Sluchové vnímání je důležité při čtení, kdy žáci rozvíjejí fonemický sluch, což je vnímání zvuků (řeči) a dekodování jejich fonémů. Žáci se v první třídě učí rozlišovat jednotlivé fonémy a pak zapisovat písmenka. Ne vždy slyšíme, to co píšeme a proto si někteří mohou plést podobně znějící hlásky. Tito žáci obvykle nedovedou správně vyslovovat, jelikož jim chybí zpětná vazba. Při hovoru nás ruší okolní šumy, proto se dále žáci učí rozlišovat figuru v pozadí. (Vágnerová, s. 240)

Myšlení

„Myšlení je jednou z velmi důležitých součástí vývoje dítěte. Dítě chápe vztahy mezi různými ději, ovšem jen na zcela názorné rovině, kde vychází z vlastní činnosti. Právě tím, že mu dáme příležitost k samostatnému zacházení s věcmi v okolí, můžeme podporovat vývoj myšlení a jeho postupné odpoutání od bezprostředního názoru. Avšak teprve na počátku školního věku je dítě schopno skutečných logických „operací“, pravých úsudků odpovídajícím zákonům logiky, bez dřívější závislosti na viděné podobě. Stále se ovšem i toto logické usuzování týká jen konkrétních věcí a jevů, obsahů, které si lze názorně představit. Teprve na počátku dospívání - kolem jedenácti let - je správně se vyvíjející dítě schopno vyvozovat soudy i zcela formálně, i když si nemůže obsah konkrétně představit.“ (Langmeier, Krejčířová, s. 121, 122)

Nejznámější pojetí dětského kognitivního vývoje je **Piagetovo**, který má vlastní dělení:

Stadium: Senzomotorické stadium

- od narození do 2 let

Stadium 2: Předoperační myšlení

- 2 až 7 nebo 8 let

a) předpojmové substadium (2 - 4 roky)

b) intuitivní substadium (4 – 7 nebo 8 let)

Stadium 3: Konkrétní operace

- 7 nebo 8 až 11 nebo 11 let

- Hlavní kognitivní strukturou tohoto období je tzv. *grupování* (neboli seskupování). Děti jsou schopny logických operací a tudíž rozdělovat předměty a události do souborů, právě podle jejich společných znaků.

- Nastupuje také *seriace* (řazení) - schopnosti uspořádat předměty do pořadí například v pojmech velikosti nebo váhy.

- Děti jsou schopny vnímat vztahy mezi předměty a užívat tohoto poznání k řešení problémů.

- Důležitými procesy v tomto stadiu jsou logická myšlení a operování s abstraktními pojmy – za nepřítomnosti názorných předloh, ale musí je mít z minulosti dobře zažitě.

- Dítě dokáže věci kolem sebe popisovat, ale již méně dokáže vysvětlit, proč se tak děje nebo proč je to či ono takové.

- V tomto období se stává dítě již méně egocentrické, získává schopnost uplatňovat decentrování a zvratnost.

- S decentrizací přichází konzervace, podle Piageta v určitém řádu: 7. - 8. rok - schopnost zachovat si v mysli podstatu látky, 9. – 10. rok - zachování váhy a 12. rok - zachování objemu.

Stadium 4: Formální operace

- 12 a více let

Kritika Piagetova pojetí se zmiňuje o podceňování schopností malých dětí a rychlost, jakou se tyto děti vyvíjejí. (Fontana, 2010, s. 67-72)

Paměť

Intenzivně se rozvíjí v mladším a středním školním věku, tudíž mezi 6. - 12. rokem, díky školní stimulaci a procvičování.

„Vývoj dětské paměti se projevuje ve třech oblastech:

- Zvýšením kapacity paměti a rychlostí zpracování informací.
- Osvojením paměťových strategií, jejich efektivnějším a flexibilnějším využitím.
- Rozvojem metapaměti, tj. obecných znalostí o fungování paměti i o vlastních paměťových schopnostech.“ (Vágnerová, s. 257)

Kapacita paměti je různá s ohledem na věk. Mladší dítě – 6 let, si zapamatuje méně slov než starší – 11 let. Starší děti si pamatují více slov také proto, že mají větší znalosti a ty dokážou logicky propojovat. Rychlost zpracování informací je také vývojově podmíněna a její významné zlepšení je mezi 6. - 12. rokem.

Mezi paměťové strategie řadíme *opakování, uspořádání informací a vybavování*. Bez těchto strategií bychom se neobešli a nic si dlouhodobě nepamatovali. (Vágnerová, s. 257, 258)

2.1.4 Psychosociální vývoj (mladší školní věk)

Emoční vývoj

Každý z nás už jistě pozná své emoce, jak se cítí při radosti, smutku či vzteku. Ale ne vždy jsme tyto emoce poznali ihned. Někdy jsme je museli cítit poprvé a neznali je. Postupem času se několikrát opakovaly a my si je zařadili do určité kategorie situací, po kterých tyto emoce nastanou.

„Zrání dětského organismu, především CNS, se projevuje změnou celkové reaktivity, zvýšením emoční stability a odolnosti vůči zátěži. Erikson školní období dokonce označuje za fázi citové vyrovnanosti. Děti školního věku bývají optimistické, mají tendenci interpretovat veškeré dění pozitivním způsobem, jejich převažující emoční ladění bývá vyrovnané, a pokud dojde k nějakému výkyvu, mívá obvykle jasnou příčinu. Vývojově významný je i rozvoj schopnosti chápat emoční prožitky, dávat jim určitý smysl, tj. způsob interpretace emocí. Rozvíjí se v závislosti na zrání, na dosažení určitého stupně kognitivních schopností zkušenosti.

Ve školním věku se dále rozvíjí **emoční inteligence**, děti lépe rozumí svým pocitům, jsou přesněji schopny diferencovat jejich kvalitu, intenzitu i délku trvání. Jsou přesvědčené, že emoční prožitky jsou nejsilnější bezprostředně po události, která je vyvolala, a že se jejich intenzita postupně snižuje. Ve středním školním věku, přibližně kolem 10 let, začínají děti chápat význam emoční ambivalence, uvědomují si, že člověk může mít smíšené, či dokonce protikladné pocity. Vědí, že se pozitivní a negativní emoce mohou vzájemně ovlivňovat. Veškeré emoce, i své vlastní, hodnotí podle toho, jak předpokládají, že by je posuzovali jiní. Např. projevy strachu a úzkosti jsou v rámci vrstevnických norem chápány jako selhání a dítě se za ně může stydět. To je dost dobrý důvod k jejich zastírání a potlačování.“ (Vágnerová, s. 261, 262)

S emočním vývojem pracoval dále „Freudův žák Erik Erikson, převzal Freudovu teorii psychosexuálního vývoje, ale podstatně ji obohatil. V každém z jeho osmi stádií, jež pokrývají celý život, se člověk vyrovnává s jedním hlavním úkolem, který před něj klade společnost a jehož řešení je zároveň umožněno jeho dosavadním psychosociálním vývojem, opírající se o růst a zrání celého organismu.“ (Říčan, s. 160)

E. H. Erikson - Teorie "osmi věků člověka" a osobní zralost

Fontana (2007, s. 263) přehledně porovnává Eriksonovy věky s vývojovými obdobími:

1. Kojenecký věk: důvěra proti nedůvěře
2. Batolecí věk: samostatnost proti studu a pochybám
3. Předškolní věk: iniciativa proti vině
4. **Mladší školní věk: snaživost proti méněcennosti (stadium příčinnivé pýle)**

5. Dospívání: identita proti zmatení rolí
6. Raná dospělost: intimita proti izolaci
7. Střední dospělost: generativita proti stagnaci
8. Pozdní dospělost: sebezpřijetí proti zoufalství

Erikson nevymezuje přesná věková pásma odpovídající těmto stádiím osobního zrání, neboť počítá s individuálními rozdíly jedinců. Přesto si vymezíme a nahlédneme do mladšího školního věku - období snaživosti oproti pocitu méněcennosti neboli stadium přičinlivé píle.

Mladší školní věk: snaživost proti méněcennosti (stadium přičinlivé píle):

Po nástupu do školy jsou žáci postaveni před úkol naučit se *snaživosti*, tj. naučit se dělat věci dobře a rozvíjet dovednosti nezbytné pro zvládnutí bezprostředních problémů. Vyžaduje se trvalá, systematická snaha o dosažení cíle, který je vzdálený, překonávání překážek a nezdarů, a to i tehdy, jestliže není činnost sama o sobě přitažlivá. Pokud v tomto úkolu neuspějí, (jedná se i o prostředí domácí, nejen školní, atd..) vykazují příznaky méněcennosti a sníženého sebevědomí. V jeho důsledku může dítě kapitulovat, rezignovat na své plnohodnotné uplatnění ve společnosti. Ve světě práce a vzdělání se pak může cítit jako méněcenný outsider.

Socializace

Jak uvádí Jan Průcha ve svém Pedagogickém slovníku (Portál, 2003, s. 216), „Socializace je celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti. Realizuje se hlavně *sociálním učením*, sociální komunikací a interakcí, i nátlakem. Socializace dítěte se obvykle dělí do tří etap:

- 1. etapa**, v níž se dítě identifikuje s matkou a nachází tak stabilitu vztahů ve společnosti;
- 2. etapa**, v níž se dítě snaží osamostatnit, najít své místo v síti sociálních vztahů a v níž se vytváří základ vlastností jedince a jeho hodnot;

- 3. etapa**, v níž se dítě začleňuje do širších sociálních vztahů a systému *sociálních rolí*, které již nejsou vymezeny pouze životem v rodině, ale vstupem dítěte do dalších sociálních skupin.

Socializace se odehrává především v rodině, ve skupině vrstevníků a přátel, ve škole, prostřednictvím masmédií a práce. Socializace ve škole má přitom specifickou podobu. Žáci se musí přizpůsobovat podmínkám institucionalizované výchovy a vzdělání, naplánovanému *kurikulu* i požadavkům učitelů, což některým žákům přináší problémy a klade nároky na profesionalitu i lidské vlastnosti učitelů. Nedostatky v procesu socializace, ať již způsobené vrozenými dispozicemi nebo vlivem prostředí, se odrážejí v deviantním chování jedince, kterého je nutno pomocí resocializace, např. pomocí výchovných a vzdělávacích programů, individuální péče, vězení, aj., včlenit zpět do společnosti.“

Pro žáky je vstup do školy velká změna a nový druh socializace, který ještě neznají, sami to cítí jako velký mezník ve svém životě. Podobnou situaci zažili při nástupu do mateřské školy, ale teprve teď cítí tu velikou změnu. Možná i proto, že rodiče své ratolesti na první vstup do školy tak připravují. „Díky novým krokům, které naše děti podnikají, si vytváří nové sociální skupiny, ať formální či neformální a musí se v nich naučit žít. „V rámci různých sociálních skupin se postupně diferencují jeho role a postavení, které se mu zde podařilo zaujmout. Ve školním věku jsou pro rozvoj dětské osobnosti důležité tři oblasti:

Rodina i v tomto věku představuje bazální sociální a emoční zázemí, ale zároveň ovlivňuje i extrafamiliární uplatnění dítěte, např. svými nároky na školní výkon a jeho hodnocením, resp. oceněním.

Škola je významnou institucí, která umožňuje rozvoj obecně sociálně požadovaných a ceněných kompetencí i způsobů chování. Jejím prostřednictvím získává dítě předpoklady k dalšímu společenskému uplatnění.

Vrstevnická skupina umožňuje rozvoj jiných vlastností a dovedností, které jsou užitečné pro život v lidském společenství. S vrstevnickou skupinou se dítě postupně stále více ztotožňuje, rozvíjejí se zde symetrické vztahy, vrstevníci představují dostupný model chování i výkonu, dítě se s nimi může srovnávat a snažit se dosáhnout stejné úrovně., (Vágnerová, s. 267)

„Každá z uvedených sociálních skupin, resp. institucí, má své teritorium.“ (Vágnerová, s. 267). Pojdme se zaměřit pouze na **Teritorium školy** - „je novým prostředím, které je obvykle z hlediska dítěte hodně velké a rozsáhlé, není tak snadné se v něm orientovat. Je však jasně strukturováno, jsou zde místa, která jsou přístupná všem dětem, např. chodba, šatna a jídelna, jiná jsou určena pouze některým, např. školní třída, a další, kam je pro ně vstup zakázán, např. ředitelna a sborovna. Ani školní třída nepředstavuje soukromé teritorium, dítě ji sdílí s mnoha dalšími spolužáky, i lavice je mu jen propůjčena, učitel je může snadno přesadit jinam. Důležitou místností je záchod, který děti vnímají jako jediné místo, kde nejsou pod dohledem učitelů. Na záchodě se odehrávají důvěrnější rozhovory i zakázané aktivity, např. brachiální řešení konfliktů. Pohyb v prostředí školy je vymezen školním řádem, pravidly, která určují, kdy a kam může dítě jít, resp. kdo mu to dovolí.“ (Vágnerová, s. 267, 268)

Jak již bylo řečeno výše, školní prostředí je pro žáky nové, nejen protože se začleňují do nové skupiny, ale musí respektovat určitá pravidla a řád. S tím souvisí různé postoje a vztahy k jiným spolužákům a učiteli - autoritě, vlastní školní prospěch, výkony a chování jak na školním pozemku, tak mimo školu.

Vývoj osobnosti a sebepojetí, sebehodnocení

„Osobnost je velmi složitý pojem, který nelze přesně definovat. Setkáváme se s několika možnými definicemi. V psychologii užíváme termínu osobnost jak v obecném, tak ve specifickém významu. Osobnost je *obecně člověk* z psychologického hlediska, s jeho biologickými, sociálními a psychologickými aspekty, s jeho obecnými zákony učení a vývoje, obecnými vztahy mezi schopnostmi a zájmy, temperamentem a charakterem atd. Osobnost ale je zároveň určitý člověk, *individuum* odlišné od ostatních ve vlastnostech, zkušenostech, životním běhu.“ (Čáp, Mareš, s. 111)

„Pro rozvoj dětského sebepojetí je důležité, kým se dítě cítí být, za koho se považuje, jaký je subjektivní obraz jeho osobnosti. Je faktorem, který ovlivňuje jednání a směřování. V tomto smyslu má význam i pro budoucnost: předurčuje, o co

se bude dítě snažit, jakou pozici si nejspíš získá a jak na ni bude reagovat.“
(Vágnerová, s. 605)

„Ve třetím roce života tedy dítě již užívá slůvka „já“ a mluví o sobě v první osobě. V předškolním věku se tomuto „já“ začíná připisovat diferencované vlastnosti, ale vlastní uvědomělé sebehodnocení se rozvíjí plně teprve ve školním věku a zvláště intenzivně se prožívá v období dospívání.

Školní dítě se při popisu sebe sama již nezaměřuje jen na své objektivní charakteristiky (vzhled, vlastnictví, ap.), ale stále více zná i své psychologické vlastnosti a schopnosti. Kolem sedmi let si dítě začíná uvědomovat stabilitu osobnosti v čase- ví tedy, že lidé mají své stálé psychologické charakteristiky, zatímco dříve vnímalo jen vlastnosti vnější. Toto nové vědomí stálosti schopností mu ovšem teprve dovoluje skutečně se s druhými srovnávat a vytvořit si tak i stálejší úroveň sebehodnocení.“ (Langmeier, Krejčířová, s. 134)

Subjektivní hledisko v osobnosti

Osobnost jako celek v sobě zahrnuje subjektivní a objektivní přístup. Z objektivního hlediska je to soubor vnějších projevů, jednání, výkonů apod. Pro objektivní popis se nejčastěji užívá pojmu osobnost. Z hlediska subjektivního je osobnost tvořena více či méně jasně uvědomovanou představou sebe sama, tzv. vlastního JÁ. Sám sebe člověk prožívá jako JÁ, ve vztahu k okolí je subjektem, okolní svět vnímá jako objekt, jak uvedl G. H. Mead, zakladatel moderní teorie jáství.

Jáství

Podstatným rysem neboli projevem osobnosti je vědomí. Dokladem toho je, že při ztrátě vědomí fungují jen nejnižší projevy života.

Můžeme říci, že vědomí je vždy:

- **předmětné**, tzn. vědomí čeho
- **podmětné**, tzn. cí vědomí

Obě tyto vazby se stýkají v tzv. jáství. Každá naše činnost, kterou provádíme v bdělém stavu, je doprovázena prožitkem JÁ, vědomím JÁ.

Vědomí vlastního JÁ je specifickým rysem osobnosti. Prožitková struktura jáství zahrnuje JÁ činné a JÁ jako obraz sebe sama (sebepojetí), které se vytváří na základě interakční zkušenosti.

- JÁ vnímáme ve svém těle, jako patřící k našemu tělu, popř. si ho v některé části našeho těla představujeme
- JÁ má svou časovou dimenzi, tzn. minulost, přítomnost, budoucnost
- prožitek JÁ se vyskytuje při různých stupních vědomí v různé intenzitě
- prožitek JÁ doprovází všechny naše vnější a vnitřní činnosti
- podle Vágnerové (cit. v: Vágnerová, M.: Úvod do psychologie. Praha: UK, 1997.) vědomí vlastního JÁ určuje identitu člověka i její kontinuitu v čase (zahrnuje minulost, současnost i anticipaci JÁ v budoucnosti, zároveň je základním vztažným rámcem, který zpracovává a sjednocuje veškerou zkušenost - je centrem integrace a koordinace všech psychických projevů)

Sebepojetí a jeho vývoj

Sebepojetí můžeme definovat jako představu sebe sama, na které se podílejí složky poznávací, smyslová a citová. Obraz JÁ vzniká a vyvíjí se v interakci jedince se světem, a to na základě zobecnění zkušeností, které sám se sebou učiní, ale i na základě sociálních reakcí a hodnocení okolních lidí. Tyto zkušenosti mohou být různého druhu. Veškeré informace člověk ukládá, rozumově zpracovává a hodnotí.

V oblasti vlastního JÁ lze tedy rozlišit dva typy JÁ, které je třeba brát při práci s jedincem v úvahu:

- ***Tělesné (tělové, somatické) JÁ***
 - Lze ho vyjádřit jako vědomí fyzické odlišnosti od vnějšího prostředí.
 - Novorozenec - zpočátku neodlišuje vlastní tělo od vnějšího světa.

- Kojenec - vědomí tělesného JÁ si začíná uvědomovat pozvolna; od šesti měsíců začíná vnímat matku jako samostatnou bytost, odlišnou od ostatních lidí.
 - K postupné diferenciaci JÁ a Ne - JÁ dochází s rozvojem a integrací vnímání z povrchu i nitra vlastního těla, dále vlivem postupně se rozvíjející motoriky a pocitů při manipulaci s dítětem jinou osobou; informace o vlastním těle jsou uchovány v paměti; vzniká tzv. tělové schéma čili obraz vlastního těla (jedná se o významný aspekt osobnosti).
 - Člověk zaujímá ke svému tělu a jeho částem určité postoje.
- **Psychické JÁ (vědomí sociálního JÁ)**
 - Jedná se o vědomí jedinečnosti a odlišnosti od ostatních (jsem jiný než ostatní) a časové kontinuity, resp. identity (jsem to stále já, i když se měním, rostu, stárnu).

Sebehodnocení

Z obrazu JÁ vyplývá i různá úroveň jeho oceňování, tj. sebehodnocení. Člověk si přisuzuje různé vlastnosti, vytváří si sebeobraz, tj. obraz sebe samého. Sebehodnocení zahrnuje sebezpoznání, dává obrazu JÁ určitou hodnotu. Se sebehodnocením úzce souvisí sebedůvěra (sebevědomí).

Sebehodnocení má dvě roviny podle Carla Rogerse:

- reálné JÁ (ego) - za koho se jedinec považuje, jak se hodnotí
- ideální JÁ (ego) - jaký by chtěl jedinec být

Míra rozporů mezi těmito rovinami sebehodnocení vytváří tzv. sílu ega. Čím jsou tyto rozpory větší, tím je síla ega menší.

Obraz JÁ tedy představuje to, jak sám sebe subjekt hodnotí - jaký jsem, jaký bych chtěl být, ale také jaký bych měl být (co očekává okolí) i jaký bych mohl být (vlastní potenciál). V sebezpojetí má důležitou úlohu interakční zkušenost. Sebezpojetí

obsahuje nejen soud o sobě, a to v podobě reálného a ideálního JÁ, ale také citový vztah k sobě samému (sebecit, sebeláska). Sebeláska je vyjádřena mírou sebespokojenosti či nespokojenosti se sebou samým. Je důležité pro dítě, aby bylo v souladu jeho JÁ s názory dospělých. Pokud mu bude říkáno, že je hodný, bude se časem ztotožňovat s hodným a tím se i cítit. Pokud se mu bude opakovat, že je zlý, časem se ztotožní s tímto tvrzením. Součástí sebepojetí je také uvědomění si vlastních kompetencí, schopnosti fungovat jako aktivní či dominantní činitel. Tato dimenze se projevuje jako pocit vlastní moci, míra tohoto pocitu je přímo úměrná pocitu sebedůvěry.

Vágnerová (cit. v: Vágnerová, M.: Úvod do psychologie. Praha: UK, 1997.) charakterizuje vývoj sebepojetí podle Eriksona od kojeneckého věku po období mladé dospělosti. Z hlediska osvojování norem a případného vzniku poruch chování jsou pro nás důležitá období od raného dětství po dospívání.

- **batolecí období: "Jsem to, co mohu svobodně dělat"**
- **předškolní období: "Jsem to, co učiním"**
- **školní období: "Jsem to, co dovedu"**
 - dítě je nuceno přijmout roli školáka, je hodnoceno za svůj výkon, konfrontováno s kategorií úspěch - neúspěch a porovnáváno s ostatními dětmi
 - opakovaný neúspěch může vést k negativnímu sebehodnocení a k pocitům méněcennosti
- **období dospívání: "Jsem to, čemu věřím"**

Moderní psycholog George Kelly, který snad nejvíce přispěl zkoumání JÁ, předpokládá, že lidé jsou přirozeně zvědaví. Přejí si porozumět světu a vlastní existenci, vytvářejí hypotézy o skutečnosti, předvídají budoucnost, vytvářejí si strategie a postupy.

Kelly užívá výraz *osobní konstrukty*. Rozděluje je na více druhů konstruktů (Fontana, 2007):

1. *rozsáhlé konstrukty* - které lze uplatňovat v mnoha situacích (např. „všichni politici jsou nepoctiví“)
2. *přesné konstrukty* - které mají zvláštní uplatnění jsou- li zpochybněny, zcela ztrácejí platnost (např. vědecké zákonitosti)

3. *volné konstrukty* - které se mění podle okolností (např. „kniha může být zajímavá nebo nudná“)
4. *nepropustné konstrukty* - které silně vzdorují změně (např. „na škole jsem byl dobrý ve sportu“)
5. *sevřené konstrukty* - které lze uplatnit jen v úzkém okruhu situací (např. „to jediné, co se mi ve škole líbí, je angličtina“)
6. *jádrové konstrukty* - které se vztahují k JÁ, a jsou nepostradatelné pro uchování naší identity (např. „jsem člověk, který s každým dobře vychází“)

Jde o takové konstrukty, které si vytváříme v průběhu života při nějaké vzpomínce. Pokud řekneme konstrukt *matka* - v každém vyvolá jinou asociaci myšlenek. Někomu se vybaví jeho kladný vztah s jeho matkou, těhotné ženě její mateřská připravenost, přírodopisci matka příroda. Každý má jiný význam jeho osobního konstrukt. Žák si takto vytváří konstrukt, pokud se řekne *škola*. Velmi často vyvolává negativní pocity. Je důležité si uvědomit, že škola by měla podněcovat kladné pocity a nepodporovat ty negativní.

[Http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/1259/SEBEPOJETI.html/](http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/1259/SEBEPOJETI.html/) [online]. 4.4.2007

[cit. 2010-09-16]. Www.clanky.rvp.cz. Dostupné z WWW: <www.clanky.rvp.cz>.

2.2 Dětská interpretace světa

Není sepsáno mnoho publikací o tom, jak děti vnímají svět, jelikož děti mají jistou míru naivity, jsou nezkušené, nepřemýšlí nad věcmi jako dospělí, nechápou, proč se jimi zabývají. Děti ale nejsou proporcionální zmenšeninou dospělého a tudíž ani způsob myšlení není zmenšeninou uvažování dospělého. Děti jsou zvyklé získávat poznatky postupně z okolního světa, shromažďují a ukládají informace a trpělivě vyčkávají, až jednoho dne zjistí, že vědí, co znamenají. Většina dospělých není dost tolerantních a trpělivých vůči dětem, a tak lze velmi snadno dítě při učení zranit, ponížít, zesměšnit, odradit od dalšího učení.

Současně je třeba zmínit, že dítě samo pokaždé nepozná, že jeho interpretace světa, učiva je nepřesná, naivní. Je to jeho pohled, ke kterému dospělo a vyhovuje mu. Námitky dospělých nepovažuje často za důvodné. (Čáp, Mareš, 2007, s. 411)

„Pro specifičnost dětského poznávání světa používají odborníci specifická označení. Můžeme se proto setkat s řadou termínů.“ (Čáp, Mareš, 2007, s. 415)

- Naivní teorie dítěte
- Implicitní teorie dítěte
- Dětská věda
- Dětské naivní koncepce
- Dětské prekoncepce
- Dětské dosavadní koncepce
- Dětské alternativní koncepce
- Dětské mylné pojetí, miskoncepce

Tento výčet nám naznačuje, že přiblížit se dětskému uvažování o světě není snadné a každý použitý výraz je spíše náznakem toho, nač kladou badatelé důraz. (Čáp, Mareš, 2007, s. 415,416)

S dětskou interpretací světa je spojeno několik jmen z oblasti vývojové a pedagogické psychologie: J. Piaget, L. S. Vygotskij, J. Bruner, D. P. Ausubel, F. J. Dochy. Piagetova teorie je zmíněna výše, proto si přiblížíme ostatní teorie.

L. S. Vygotskij – tento ruský psycholog vychází z předpokladu, že psychický vývoj dítěte je výrazným způsobem kulturně a historicky determinován. Rozlišoval dvě úrovně vývoje dítěte: úroveň současnou a úroveň budoucí. Jde o úroveň

způsobilosti dítěte řešit úlohu s pomocí dospělého a nebo samostatně. Pomoc dospělých by měl urychlovat psychický vývoj dítěte. (Čáp, Mareš, 2007, s. 413)

J. Bruner tvrdil, že je důležité, aby žák pochopil strukturu učiva, která se skládá z dílčích faktů, pojmů (konceptů) a zobecnění (generalizace). Jako příklad užil strom. „Listy jsou nespočetná konkrétní fakta, větve jsou pojmy, které téma uspořádají, a kmen tvoří generalizace, z níž vše vyrůstá a rozvětňuje se.“ (Čáp, Mareš, 2007, s. 413, 414) Pokud žák pochopí jednotlivé části učiva, snáze porozumí celku a snadněji zařazuje nové poznatky.

Americký psycholog **D. P. Ausubel** přišel v šedesátých letech s teorií smysluplného učení. Učení se nestaví na pouhém memorování, ale na přidávání nových poznatků k poznatkům dosavadním. Nejedná se o hledání jednoduchých asociačních vazeb, ale o začleňování nových informací do již existující struktury. (Čáp, Mareš, 2007, s. 414)

F. J. Dochy navazoval na Ausubela v teorii dosavadních znalostí. Jeho pojetí dnes přejímáme.

Dosavadní znalosti jsou souborem aktuálních znalostí dané osoby, ty jsou:

- a) dostupné předtím, než se jedinec začne zabývat určitou učební úlohou;
- b) strukturovány do schémat;
- c) deklarativní (znalosti popisné, deskriptivní) a procedurální (znalosti o postupech, jak dosáhnout potřebného cíle);
- d) částečně explicitní a částečně implicitní, skryté;
- e) složeny ze dvou souborů; obsahových znalostí a metakognitivních znalostí;
- f) svou podstatou dynamické;
- g) uchovávány ve speciální znalostní bázi dosavadních znalostí.

Všechny tyto a některé další teorie obohatily pohled psychologů na dětskou interpretaci světa. (Čáp, Mareš, 2007, s. 414, 415)

3 Interakce učitel - žák

Interakce představuje vzájemné působení a ovlivňování učitele žáky a naopak. Možná si to ani neuvědomujeme, ale působení začíná ještě už prvním pozdravem ve třídě, ale už i samotný pozdrav je významný. Jakmile přijde učitel do třídy, má se s žáky pozdravit. Už tímto je ovlivňuje: žáci na základě tónu hlasu učitele, jeho postoje, pohledu a gest, tedy neverbálních signálů, utvářejí očekávání, co se bude dále odehrávat. Do vzájemného působení ale musíme zahrnout nejen to, co se odehrává ve výuce a ve škole, východiskem a zdrojem jsou také domácí úkoly, poznámky a další pokyny, které učitel každý den předává žákům. Interakce žáka a učitele neprobíhá pouze takto viditelně, ale učitel ovlivňuje žáka svým přístupem, celou svou osobností, svými znalostmi a kompetencemi, podobně žák působí na učitele nejen chováním, ale osobnostními charakteristikami a určitým stupněm zralosti v poznávání. Žák vstupuje do základní školy s určitými prekoncepty, poznatky o okolním světě, se kterými v průběhu dalších školních let pracuje. Zdokonalují se, přidávají se nové a složitější informace, které si žák osvojuje a učí se je používat v životě.

Na prvním stupni probíhá vzájemné – přímé i nepřímé - působení učitele a žáků neustále, jelikož žáci se učiteli svěřují, o přestávkách na sebe někdy žalují a očekávají od něj rozsudek jakožto od autority. Je velmi důležité, jak učitele žáci vnímají. Jestli ho vidí jako nespravedlivého, který „nadržuje“ stále stejným spolužákům a kárá opět ty samé, i když občas neprávem, či snad spravedlivého, kamarádkého a „férového“. Učitel je neustále žáky sledován a posuzován. Hledají se v něm, hledají svůj vzor, oporu, zdroj vědomostí a hlavně si utváří svůj názor a postoj k němu a tudíž k celé školní docházce. „Mezi učitelem a žákem probíhá celý řetězec vzájemných interakcí (žák i učitel se vzájemně nějak prožívají, hodnotí, mají vzájemně určitá očekávání). Tyto interakce se dějí na základě určitých zákonitostí a silně se promítají do motivace, chování a výkonů žáků.“ (Hrabal 2010, s. 71)

Interakce učitele a žáka jsou základem procesu socializace. Abychom mohli s někým komunikovat, jednat, působit jeden na druhého, musíme se nějakým způsobem začlenit do stejné skupiny lidí a tím je pro nás školní třída.

3.1 Žákovo pojetí učiva

Než děti nastoupí do první třídy, projdou složitým vývojem (více kapitola 2.1) a stávají se z nich žáci. Jak bylo výše uvedeno, přicházejí žáci s jistými prekoncepty, představami o okolním světě a učitelovým úkolem je s nimi dále pracovat a zdokonalovat je. Žáci mají povinnost učit se předepsanému učivu. Témata, o která se mají zajímat, jim teď určuje učitel a ten také stanoví, kdy se o ně budou zajímat. Pravidelná školní docházka je pro malé školáky náročná, seznámí se s mnoha novými lidmi a učitelem, kterého budou muset poslouchat. Může dojít k nesprávnému pochopení a posouzení na straně žáka, ale i učitele. Pro žáka je to velká změna, se kterou se musí sžít a naučit se rozeznávat různé vzorce chování u určitých lidí.

Je velmi důležité, aby žáci pochopili učivo, jelikož znalost se od nich vyžaduje, aby učitel nechtěl pouze reprodukci svých slov nebo slov z učebnice. Můžeme tomu zabránit také tím, že nebudeme předávat jen hotové informace a ty samé a přesné informace vyžadovat zpět. Žáci by měli chápat, o čem se učí, aby pojmy, jevy a jejich vlastnosti představovaly co nejpřesnější vysvětlení skutečnosti. Teprve Novákův (1968) výzkum odhalil, jak zkresleně žáci chápali význam některých slov (Čáp, Mareš 2007, s. 418). :

Královský dvůr - to je zahrada okolo hradu.

Církev - to je kostel, to je, že vládne papež.

Robota - to jsou lidé, kteří museli pracovat na pány.

Deputát - to je, když se někomu pošle vzkaz.

Metternich - to byl známý pražský knihovník.

Svoboda - to je, když někoho zavřou a pak ho zase pustí.

Žákovo pojetí výuky můžeme vnímat jako tři části procesu: Na představy před samotnou výukou jejich utváření během výuky a po výuce, kdy zjistíme, kde žáci nemají některé představy správně ustálené (naivní vnímání světa).

Před výukou: Žáci přichází do školy s prekoncepty, které získali během předškolní nebo mimoškolní aktivity. Učitelé na tento fakt zapomínají a často je opomíjejí a nepracují s nimi. Na několika příkladech ukážeme určitou naivitu (naivní

vnímání světa) a svéráznou interpretaci věcí, jevů a jejich vlastností. (Čáp, Mareš, 2007, s. 422) :

Blesk je klikatý, protože neví, kam má udeřit.

Voda má tu vlastnost, že se do ní nedá udělat díra.

Nerost je surovina, která neroste.

Hrom slyšíme později, než vidíme blesk, protože oči máme před ušima.

Těleso ponořené do kapaliny se brání, aby se neutopilo, tím, že plave.

Během výuky, kdy jsou žáci seznamováni s novými informacemi, stále propojují staré a snaží se na ně navázat nové. Stále je podstatné dostatečné vysvětlení a pochopení probírané látky. Žák nerad mění své názory na svět, a proto se často stává, že i při kvalitním výkladu nové látky dosavadní prekoncepce nemizí. „Chybné nebo neúplné žákovské představy o učivu mohou vznikat během výkladu, i když je učitelův výklad kvalitní.“ „Žák přiřazuje znakům či slovům chybnou představu; žák nedokáže své myšlenky a představy slovně vyjádřit; žák nedokáže slovům či znakům přiřadit žádnou představu.“ (Čáp, Mareš, 2007, s. 426) Tudíž může během výuky dojít k neporozumění a ztrátě motivace. Učitelé diskutují, zda je vhodnější postupovat při výkladu látky, pro lepší pochopení učiva, deduktivně (od obecného ke zvláštnímu) či induktivně (od konkrétního k obecnému).

Po výuce - se stává učivo pro žáky „starým“. Učitel má za úkol se vracet ke starému učivu a obohacovat jej o související a nové poznatky a tím je prohlubovat. Tvořit nové pozměněné situace, které díky získaným poznatkům žák musí řešit a nahlížet na ně z nečekaných, jiných pohledů.

3.2 Učitelovo pojetí výuky

Jak učitel pojmá výuku, je různé. Odráží se jeho osobnost, jaké má dovednosti, kompetence, jaký typ je a jak zvládá pracovní povinnosti. Jakým stylem učí, jak se chová k žákům, jaký má s nimi vztah a jaký vztah chce mít. Dále jaké nároky má na žáky, co všechno vyžaduje a jak se žáky jedná. Na jeho chování přichází reakce žáků a jejich představa o výuce. Vytváří si na tomto základě své pojetí výuky. Učitel by se měl snažit žákům předložit své pojetí tak, aby je zaujalo, aby je předměty bavily a učili se. Není však snadné motivovat všechny žáky stejnou měrou. Najde se někdo, koho práce či předmět nebude bavit, nebude v něm dobrý, bude rušit nebo se nebude snažit schválně, aby získal pozornost.

Hrabal a Pavelková ve své knize: *Jaký jsem učitel* (2010, s. 68,69) uvádějí několik případů z praxe, kdy dva různí učitelé reagují různě na jednoho žáka - na jeho chování. Učitel reaguje na nevědomost šikovného Jirky jinak než na nevědomost slabšího Davida. Očekává rozdílné výkony od rozdílných žáků, ale dává najevo svou radost a překvapení za lepší výkon.

Méně úspěšný žák potřebuje vidět učitelovu naději v něj samotného. To je velmi účinná motivace.

Učitelovo a žákovo pojetí výuky je ve velmi úzkém vztahu, i když mohou být odlišné. Ovlivňují se a mění se v závislosti na sobě - tzn. jak učitel vnímá „svět žáka“, tak ovlivní i jeho pojetí výuky.

Výše uvedené kapitoly nám ukazují, že dva činitelé výchovného procesu – učitel, žák - jsou osobnosti, které prochází vývojem fyzickým i psychickým. Navzájem se ovlivňují, působí na sebe a navazují vztah. Učební proces by bez tohoto působení nemohl probíhat a fungovat.

Učitel není pouze osobou, která přijde do třídy a vykládá látku. Je to dospělý člověk, který má určité vlastnosti, osobnost, ale také administrativní povinnosti, které musí plnit.

Žák není zmenšenina dospělého, který má za úkol sedět v lavici a být poslušný. Především je to dítě, které se vyvíjí a má svá práva. Ve školním procesu se od něj, jako od žáka, očekává vědomost, snaživost a plnění svých školních povinností.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl výzkumu

V dnešní době jsou na učitele kladeny vysoké nároky. Především je vyžadována individualita ve vztahu ke každému žákovi, což zřejmě není stoprocentně reálné, ale do jisté míry určitě možné. Jak s tímto problémem učitelé naloží, však záleží pouze na nich. V teoretické části práce jsme doložili, že učitel na prvním stupni základní školy, by měl z mnoha důvodů usilovat o poznávání žáka a utváření vzájemného pozitivního vztahu.

Cílem této diplomové práce je zjistit, zda se učitelé zajímají o „svět svých žáků“ a jakými způsoby se snaží nahlížet do jejich světa. Průzkum by měl představovat určitou sondu ve zkoumané problematice, ve vztahu k cíli práce byl tedy zvolen kvalitativní přístup.

Stěžejní výzkumná otázka:

- Znají učitelé „svět svých žáků“?

Doplňující výzkumné otázky:

Bude učitelka dobře odhadovat odpovědi a reakce žáků v oblastech:

- Škola/ výuka
- Škola/ mimo vyučování
- Rodina a Volný čas
- Svět

5 Metodika

5.1 Výzkumný soubor

Při volbě respondentů, kterými byli jednak žáci a dále jejich třídní učitelky, jsem musela vycházet z několika požadavků. Zvažovala jsem jednak věk žáků ve vztahu k vhodným otázkám z uvedených oblastí a dále možnost učitelky žáky dobře

poznat. Došla jsem k závěru, že nejvhodnějším věkem bude 11- 12 let, tudíž 5. třída, mimo jiné také pro to, že na základní škole, kde jsem průzkum prováděla, mají třídní učitelé na prvním stupni v 5. třídě žáky nejdéle, tři roky. S pomocí třídních učitelek jsem vybrala pět žáků s rozdílným prospěchem, bez ohledu na pohlaví. Dalšími respondenty byly tedy samotné třídní učitelky.

Srozumitelnost otázek jsem ověřila s pomocí jedné žákyně mimo vybranou skupinu. Otázkám ze všech oblastí byly dobře pochopitelné, nemusela jsem je opakovat vícekrát či pokládat jinak. Snažila se odpovídat srozumitelně a rychle.

5.2 Metody získávání dat

Pro získávání dat jsem použila metodu strukturovaného rozhovoru. Pořadí otázek nebylo důležité, přesto však bylo zachováno. Znění otázek bylo v průběhu výzkumu při známkách určitého nepochopení pozměněno, přiblíženo dle potřeby. Respondenti se při rozhovoru znatelně ostýchali, proto byli oproti původnímu plánu individuálních rozhovorů dotazováni hromadně ve skupině. Problémem skupinového rozhovoru ovšem bylo občasné přizpůsobování odpovědí ostatním či opakování se. Přesto se ukázalo, že tato určitá nevýhoda nebyla ve vztahu k cíli překážkou, učitelka mohla odhadovat (a odhadovala), zda se žák se za určité výpovědi před ostatními stydí a bude odpovídat shodně s ostatními.

Jako podklad pro rozhovor jsem použila osobně konstruovaný dotazník Vycházela jsem zde ze základních oblastí, které tvoří svět žáka na prvním stupni a k nim jsem přiřadila určité množství otázek.. Jelikož učitelky tráví velkou část dne se žáky a mají tedy možnost získávat o žácích mnoho poznatků a informací z nejrůznějších různých oblastí, jsou otázky rozděleny do částí: škola/ výuka, škola/ mimo vyučování, rodina a volný čas. Za významné jsem pokládala nejen znalosti o dětech v těchto oblastech, ale také znalost jejich pojetí širšího společenského kontextu, proto jsem zařadila také otázky z oblasti Svět.

5.3 Průběh rozhovorů

Jak bylo uvedeno a zdůvodněno, pro snazší průběh a lepší atmosféru byli žáci dotazováni hromadně. Někteří žáci byli ovlivněni odpověďmi ostatních a v některých případech tedy chyběl jejich názor či znalost odpovědi.

Žákům nebyly oblasti jmenovány, pouze byly pokládány otázky takto za sebou řazené. Jejich odpovědi byly převážně spontánní, ale někdy se znovu zamysleli a odpověděli ještě jednou a projevíli přání první odpověď nezaznamenávat.

Škola/ výuka

- 1) Jaký předmět tě ve škole nejvíce baví?
- 2) Máš ve třídě nejlepšího kamaráda? Nebo aspoň velmi dobrého?
- 3) Co bys udělal/a pro vylepšení školy?
- 4) Jak by vypadala tvá ideální škola?
- 5) Jaká je tvoje paní učitelka (hodná, přísná, spravedlivá)?
- 6) Jsi rád/a, že máš na vysvědčení známky, nebo bys radši slovní hodnocení?
- 7) Když myslíš na školu, tak.....
- 8) Tělesná výchova.....
- 9) Vydržíš se delší dobu soustředit na výuku?
- 10) Nedáváš někdy schválně pozor při vyučování?
- 11) Kolik minut by trvalo vyučování, kdybys to mohl/a změnit?

Škola/ mimo vyučování

- 12) Máš dobrého kamaráda mimo školu?
- 13) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek pořádaný školou?
- 14) Čím bys chtěl/a být, až vyrosteš?
- 15) Co ti v jídelně nejvíc chutná?
- 16) O přestávce.....
- 17) Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám?
- 18) Připravuješ se do školy sám/a?
- 19) Kdo se s tebou doma nejčastěji učí?

- 20) Kdybys byl/a ty učitel/ka, dával/a bys všem jedničky?
- 21) Líbí se ti, jak vás paní učitelka seznamuje s novou látkou?
- 22) Kam bys chtěl/a jet na výlet se školní třídou?

Rodina

- 23) Vaří u vás doma spíš máma nebo táta?
- 24) Udržujete doma nějaké zvyky či tradice?
- 25) Jezdíte často navštívit babičku s dědečkem?
- 26) Doma
- 27) Máš nějaké sourozence? Jaké?
- 28) Přál/a bych si, aby máma.....
- 29) Přál/a bych si, aby táta.....
- 30) Máš doma nějaké zvíře?

Volný čas

- 31) V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?
- 32) Co tě na prázdninách nejvíc baví?
- 33) Co podle tebe dělá o prázdninách vaše paní učitelka?
- 34) Zajímáš se o nějaký sport?
- 35) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek mimo školu?
- 36) Venku rád/a.....
- 37) Nebaví mě, když.....

Svět

- 38) Kdybys měl/a možnost změnit svět, co bys na něm změnil/a?
- 39) Co je podle tebe Evropská unie?
- 40) Co bys sis přál/a, kdybys měl/a kouzelný prsten Arabely?
- 41) Znáš nějaké politiky?
- 42) Jak dlouho tu podle tebe lidé ještě budou?
- 43) Co podle tebe jedli lidé v pravěku?

- 44) Jsou učitelé bohatí anebo chudí?
- 45) Kolik si myslíš, že budeš vydělávat, až budeš pracovat?
- 46) Proč je tolik rozvodů?
- 47) Jsou zdravá jídla také chutná jako nezdravá?
- 48) Kdyby na světě nebyl mír, ale válka, tak.....
- 49) Kdo je to gentleman?
- 50) Co podle tebe znamená starý?

6 Analýza rozhovorů

Respondenti vypovídali hromadně, odpovědi jsem zaznamenávala podle toho, jak kdo odpovídal. Pořadí nebylo určené.

Pro přehlednost některých otázek jsou výpovědi učitelky o jednotlivých žácích seřazené podle výpovědi žáků, i přesto, že učitelky v první řadě odpovídaly o žácích, u kterých věděly odpověď hned.

6.1 Třída 5.A

První dotazování byli žáci z 5. A s paní učitelkou Evou.

Legenda:

Hanka (11,7) - H

Kristýna (10,11) - K

Ondra (11,6) - O

Jakub (11,5) - J

Viktor (11, 7) - V

1. První reakce, velmi často vykřiknutá odpověď pro pobavení ostatních
2. Druhá reakce, více promyšlená

Škola/ výuka

1) Jaký předmět tě ve škole nejvíce baví?

- všichni- *Tělocvik.*

Odpověď učitelky:

V, J - *Matematika.*

K- *Výtvarná výchova.*

H- *Český jazyk.*

2) Máš ve třídě nejlepšího kamaráda? Nebo aspoň velmi dobrého?

K- *Natka.*

H- *Aneta.*

O- *Neúplně nejlepší.*

J,V- *Ondra.*

Odpověď učitelky:

Kromě Ondry všichni.

K- *Kačka, Natálka.*

H- *Hanka.*

O- *Nemá skoro nikoho.*

J- *David, Michal, Filip.*

V- *Většina kluků.*

3) Co bys udělal/a pro vylepšení školy?

V, H- *Zrušil všechny předměty a zboural.*

O- *Opravit a zrušit předměty.*

J- *Zbourat.*

K- *Opravit.*

Odpověď učitelky:

Nejradši by ji zbořili. ☺

4) Jak by vypadala tvá ideální škola?

H- *Jenom s přestávkami.*

O- *Bez učení.*

J,V- *Žádná.*

K- *Nevím.*

Odpověď učitelky:

Ideální by byla žádná, kdyby prostě nebyla.

5) Jaká je tvoje paní učitelka (hodná, přísná, spravedlivá)?

K- *Hodná, spravedlivá.*

O- *Velmi hodná.*

H- *Jak kdy.*

J,V- *Hodná.*

Odpověď učitelky:

K- *Hodná.*

H- *Hodná, přísná.*

Myslím, že všichni tak nějak hodná, přísná, spravedlivá.

6) Jsi rád/a, že máš na vysvědčení známky, nebo bys radši slovní hodnocení?

V- *Slovní hodnocení.*

Ostatní- *Známky.*

Odpověď učitelky:

Ke známkám jim říkám, za co je mají, takže oni to ví a myslím, že jsou spokojení se známkami.

7) Když myslíš na školu, tak.....

V- *Se mi chce zvracet.*

O- *Tak se mi zavaří mozek.*

K,H- *Na ní nemyslím.*

J- *Je mi blbě.*

Odpověď učitelky:

Převážně se těší.

V- *Netěší.*

K- *Možná se trochu netěší.*

8) Tělesná výchova.....

Všichni- *Je super.*

Odpověď učitelky:

Je všechny baví.

9) Vydržíš se delší dobu soustředit na výuku?

K- *Ano.*

V- *Jak kdy.*

H- *Možná tak o Tělocviku.*

Ostatní- *Ne.*

Odpověď učitelky:

O- *Ne.*

V- *Ne moc.*

J- *Méně.*

Ostatní - *Téměř ano.*

10) Nedáváš někdy schválně pozor při vyučování?

Všichni- *Ano.*

O- *Často.*

Odpověď učitelky:

V, J, O- *Ano.*

11) Kolik minut by trvalo vyučování, kdybys to mohl/a změnit?

O- *5 minut.*

J- *5 vteřin.*

K- *30 minut.*

H- *5 minut.*

V- *Vteřinu.*

Odpověď učitelky:

5-10 minut.

Škola/ mimo vyučování

12) Máš dobrého kamaráda mimo školu?

H- *Káťa, Mirka.*

K- *Míša, Martinka.*

O- *Jirka, Honza, Matěj.*

J- *Jakub.*

V- *Ve hře na netu, ale nevím, jak se jmenuje, Filip.*

Odpověď učitelky:

O, H- *určitě*

Ostatní jistě také.

13) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek pořádaný školou?

K- *Němčinu.*

O- *Basket.*

J- *Basket, sportovky.*

H- *Informatika.*

V- *Informatika, atletika, sportovky.*

Odpověď učitelky:

Ano.

H, K, O- *Dramatika, než jim začne basket.*

O, J- *Basket.*

14) Čím bys chtěl/a být, až vyrosteš?

V- 1. *Popelářem.*

H- *Bytová architektka.*

K- *Architektka.*

O- *Bytový a domovní architekt.*

V- 2. *Choreograf - třeba videoklipů.*

J- *Řídit vlaky.*

Odpověď učitelky:

H- *Zvěrolékařka, něco se zvířaty a přírodou.*

K- *Tanec, letuška- pokud jsem dobře postřehla.*

O- *To nevím.*

V, J- *Něco s pc.*

15) Co ti v jídelně nejvíc chutná?

H- *Nic.*

O- *Nechodím na ně.*

J- *Nic.*

K- *Někdy kuře a pizza.*

V- *Sušenky k jídlu a pizza.*

Odpověď učitelky:

Nic.

16) O přestávce.....

O- *Se flákám.*

H- *Si povídám s kamarády.*

L- *Si povídám a užívám.*

J- *Si povídám.*

V- *Maluju si.*

Odpověď učitelky:

Mám volno.

17) Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám?

V- *Někdy dostávám a někdy si kupuju.*

Ostatní- *Dostávají.*

Odpověď učitelky:

V- *Většinou kupuje.*

J, O, K- *Dostává.*

H- *Tak na půl, většinou dostává.*

18) Připravuješ se do školy sám/a?

Všichni- *Ano.*

Odpověď učitelky:

H- *Ano.*

K, O- *Kontrola od mamky.*

J- *Jak kdy.*

V- *Ano sám.*

19) Kdo se s tebou doma nejčastěji učí?

K- *Mamka a brácha.*

H- *Brácha.*

V- *Kdybych se učil. ☺*

O- *Mamka.*

J- *Se taky neučím.*

Odpověď učitelky:

H- *Mamka.*

K, O, J- *Mamka nebo babička.*

V- *Mamka, anebo nikdo.*

20) Kdybys byl/a ty učitel/ka, dával/a bys všem jedničky?

Všichni- *Ne.*

Odpověď učitelky:

Ne.

21) Líbí se ti, jak vás paní učitelka seznamuje s novou látkou?

Všichni- *Ano.*

V- pokrčí rameny - *Asi jo.*

Odpověď učitelky:

Jak kdy, většinou ano.

22) Kam bys chtěl/a jet na výlet se školní třídou?

V- *Do Bohnic.*

J- *Do Budějč.*

H- *Na Island.*

O- *Někam do Rakouska, Osla.*

K- *Do Austrálie.*

Odpověď učitelky:

Do Aquaparku.

Rodina

23) Vaří u vás doma spíš máma nebo táta?

H- *Babička.*

J- *Obojí.*

V, O, K- *Mamka.*

Odpověď učitelky:

H, J- *Mamka nebo babička.*

K, O,- *Mamka.*

V- *Mamka nebo nevaří.*

24) Udržujete doma nějaké zvyky či tradice?

H- *Vánoce.*

O- *Svátky.*

K- *Vánoce, Velikonoce, narozeniny, svátky.*

V- *1. Ne, 2. Vánoce, Velikonoce jo.*

J- *Svátky.*

Odpověď učitelky:

Všichni ano.

25) Jezdíte často navštívit babičku s dědečkem?

J, O, K- *Ano.*

H- *Ano, protože u mě bydlí.*

V- *Ano, bydlí o dva baráky dál, bohužel.*

Odpověď učitelky:

Ano všichni.

26) Doma

O- *Je nuda, ale spokojená nuda, můžu si hrát.*

K- *Jsem s rodinou.*

H- *Jsem s rodinou a kamarády.*

J- *Hraju si na pc.*

V- *Hraju na pc, když není bratr doma.*

Odpověď učitelky:

O- *Se nudím.*

K- *Se učím.*

H- *Nedělám nic*

J- *Hraji na pc.*

V- *se válím v posteli, hraji na pc.*

27) Máš nějaké sourozence? Jaké?

O- *Ne.*

K- *Bratr - starší.*

H- *Starší bratr.*

V- *Staršího bratra.*

J- *Jeden bratr a dvě starší sestry.*

Odpověď učitelky:

Staršího bratra má- H, K, V.

O- *nemá, maximálně nevlastního bratra.*

J- *Starší sestra.*

28) Přál/a bych si, aby máma.....

H- *Byla stejná jako teď.*

V- *Byla šťastná.*

K- *Byla stejná.*

O, J- *Byla šťastná.*

Odpověď učitelky:

H- *byla spokojená.*

V- *byla víc doma.*

K- *byla s tatškou.*

O- *se nezlobila.*

J- *byla spokojená.*

29) Přál/a bych si, aby táta.....

V- *Měl druhou ruku.*

K- *Se k nám vrátil.*

H, O, J- *Byl stejný jako teď.*

Odpověď učitelky:

V- *Aby byl stejný jako dřív.*

K.- *Byl s námi.*

O- *Víc si semnou hrál.*

J.- *Nejradši by ho snad neměl - neřekne to nahlas, radši se přidá k ostatním.*

H- *Netuším- moc o něm nemluví.*

30) Máš doma nějaké zvíře?

K-*Psa, rybičky.*

H- *Holuby, králíky.*

O- *Želvu.*

J- *Rybu.*

V- *Ne.*

Odpověď učitelky:

Kromě K, O, V ano mají.

H, J- *Myslím, že psa.*

Volný čas

31) V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?

H- *Ve volejbale.*

O- *1. V sezení doma. 2. V plavání.*

K- *Tančení.*

J- *Ve florballe.*

V- *Ve hraní na pc.*

Odpověď učitelky:

H- *Volejbal.*

O- *Basket.*

K- *Tancování.*

J- *Basket nebo pc.*

V- *Ovládání her a pc.*

32) Co tě na prázdninách nejvíc baví?

H- *Chození ven s kámoškou.*

K- *Jezdit na akce, památky, dovolená, taneční.*

O- *Akce a srandičky s kámošema na chatě.*

V, J- *Válet se v posteli.*

Odpověď učitelky:

J, O- *Běhat venku.*

K, H- *Koupání.*

V- *Nic.*

33) Co podle tebe dělá o prázdninách vaše paní učitelka?

K,H- *Jezdí na kole, sportuje, jezdí na památky, užívá si.*

J- *Užívá si.*

V- *Na konci prázdnin myslí na školu.*

O- *Je doma, užívá si.*

Odpověď učitelky:

Většina asi, že odpočívám, sportuji a ví, že si na ně vzpomenu.

34) Zajímáš se o nějaký sport?

H- *Volejbal, jachting, kánoe, horolezectví, hokej.*

K- *Závodní tančení- disco, street dance.*

O- *Basket.*

V, J- *Florbal.*

Odpověď učitelky:

H- *Volejbal.*

K- *Tanec.*

J,O- *Basket.*

V- *Ne.*

35) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek mimo školu?

H- *Volejbal, skaut.*

K- *Tančení.*

O, V, J- *Ne.*

Odpověď učitelky:

H- *Volejbal.*

K- *Tanec.*

Ostatní ne.

36) Venku rád/a.....

J- *Jdu domu.*

H- *Sportuji, jsem s kamarádama.*

K- *Sportuji, jsem s kamarádama.*

V- *Si hraju s míčem.*

O- *Hraju s klukama fotbal nebo jezdím na kole.*

Odpověď učitelky:

J, O- *Běhám a hraji si.*

H- *Odpočívá.*

K- *Jezdí na kole.*

V- *Moc ven nechodí.*

37) Nebaví mě, když.....

V- *Se musím učit.*

K- *Se nudím.*

H- *Sedím doma a plním domácí úkoly.*

J- *Mi mamka kouká do žákovský.*

Odpověď učitelky:

Všichni- *Se musí učit.*

Svět

38) Kdybys měl/a možnost změnit svět, co bys na něm změnil/a?

V- 1. *Vládl bych já.*

O- *Aby nebyly školy.*

J- *Nebyly války.*

H, K- *Byli lepší lidé.*

V- 2. *Byl bych kouzelník.*

Odpověď učitelky:

Aby se lidé nehádali.

39) Co je podle tebe Evropská unie?

H- *Sdružení evropských států, má vlajku s hvězdičkama.*

J, K, O- *Jako Hanka.*

V- 1. *Zadržení svobody, 2. No radši to samé co Hanka.*

Odpověď učitelky:

Přibližně ví, že je to skupina států.

H, V- *by to zvládli dobře vysvětlit.*

O, J- *by řekli, že jsou to státy Evropy.*

K- *By to také vysvětlila, ale déle by jí to trvalo.*

40) Co bys sis přál/a, kdybys měl/a kouzelný prsten Arabely?

K- *Létat nad městem, chtěla bych umět všechno.*

V- *Umět všechno.*

H, O, J- *Umět všechno ve škole.*

Odpověď učitelky:

Kluci a Hanka by školu asi zbořili.

K- *Možná víc prázdnin.*

41) Znáš nějaké politiky?

K-1. *Ne.*

O- 1. *Mě politika nezajímá.*

H- *Paroubek, John, Klaus, Ráth, Kočí.*

J- *Paroubek.*

V- *Paroubek.*

O- 2. *Paroubek, Klaus, Kočí.*

Odpověď učitelky:

K- *Možná.*

H, V- *Určitě.*

Ostatní si myslím, že by opakovali, co slyšeli od spolužáků.

42) Jak dlouho tu podle tebe lidé ještě budou?

H- *2012.*

O- 1. *1 minutu.*

K- 1. *2012.*

J- *Dlouho.*

V- *Ještě tak 50 let.*

K- 2. *Tak 100 let.*

O- 2. *Navždycky.*

Odpověď učitelky:

Přibližně milion let.

V- *Než bude další doba ledová.*

43) Co podle tebe jedli lidé v pravěku?

H- *Mamuty.*

K- *Maso, plody.*

V- *Ovoce, bobky, maso.*

J- *Živý organismy.*

O- *Maso, sbírali plody, lovíli mamuty.*

Odpověď učitelky:

Mamuta.

H- *By to možná rozvedla dále na sběr plodů apod.*

44) Jsou učitelé bohatí anebo chudí?

J, K- *Bohatí.*

O, H, V- *Něco mezi.*

Odpověď učitelky:

Tak mezi.

45) Kolik si myslíš, že budeš vydělávat, až budeš pracovat?

V- 1. *1 Kč.*

H, K- *20 000 - 50 000 Kč.*

O- *50 000 - 100 000 Kč.*

J- *tak 20 000 Kč.*

V- 2. *25 000 Kč.*

Odpověď učitelky:

V- *Klidně schopen říct 50 000 Kč.*

H- *Kolem 20 000-25 000 Kč.*

K, O, J- *10 000- 15 000 Kč.*

46) Proč je tolik rozvodů?

K- *Se lidé hádají.*

H- *Jsou lidi blbí.*

O- *Jako Hanka a že to nevydrží.*

V, J- *Kvůli nevěrnosti.*

Odpověď učitelky:

Protože se lidé hádají.

47) Jsou zdravá jídla také chutná jako nezdravá?

H, K, O- *Ne.*

J, V- *Ano.*

Odpověď učitelky:

Ne.

H- *Asi ano.*

48) Kdyby na světě nebyl mír, ale válka, tak.....

V- *Jsem pod kytkama.*

O- 1. *Bych se třásl jako osika.*

H, J- *Bych zdrhl/a.*

K- *Bych zdrhla a někam se schovala.*

O- 2. *Jako Hanka a Jakub.*

Odpověď učitelky:

V- *Bychom umřeli.*

Ostatní- *ve smyslu, že by se měli špatně.*

49) Kdo je to gentleman?

J- *Muž, který otevře ženě dveře a tak.*

K- *Muž, který pomáhá ženě.*

O- *Muž pomáhá pořád ženě.*

H- *Je hodný na lidi a kolem sebe.*

V- *Ten co dbá na pravidla a co říkal Jakub.*

Odpověď učitelky:

Všichni nejspíš tuší.

H, K, V- *Ano.*

O, J- *Moc ne- opakovali se po ostatních.*

50) Co podle tebe znamená starý?

K- *Bolí ho záda a je mrzutý.*

O- *Má poškozené kosti, krev.*

H- *Má vysoký věk.*

J- *Má vysoký věk a už nemají moc mozkové kůry.*

V- *V průběhu života jsou starší a pak už nemůžou dělat věci jako za mlada.*

Odpověď učitelky:

Nemohoucí, nemůže něco ten člověk.

6.2 Třída 5.B

Druzí dotazováni byli žáci z třídy 5.B s paní učitelkou Martou.

Legenda:

Terka Vavřínová (11,7) - T1

Sára (11,0) - S

Terka Plávková (11,6) - T2

Kuba (11,5) - K

Honza (11,8) - H

1. První reakce, velmi často vykřiknutá odpověď pro pobavení ostatních
2. Druhá reakce, více promyšlená

Škola/ výuka

1) Jaký předmět tě ve škole nejvíce baví?

S- *Přírodopis, Český jazyk.*

K- *Nic.*

T1- *Matematika.*

T2- *Matematika.*

H- *Matematika.*

Odpověď učitelky:

S- *Český jazyk.*

K- *Nevím, spíš asi přestávky.*

T1- *Český jazyk, Matematika.*

T2- *Český jazyk.*

H- *Matematika.*

2) Máš ve třídě nejlepšího kamaráda? Nebo aspoň velmi dobrého?

T2- *Natka, Adéla, Blanka.*

S- *Nikola, Adéla, Martina.*

T1- *Martina, Verča, Markéta, Áďa, Nikča.*

K- *Všichni kluci.*

H- *Šimon, Petr, Ivan, Tomáš, Honza Prém, Marek.*

Odpověď učitelky:

Úplně nejbližší asi nemají, velmi se to střídá.

T2- *Nikoho, ale v častém střetu je s Luckou, nevím, jestli v dobrém či špatném.*

S- *Naposledy se bavila s Katkou, jestli stále, to nevím.*

T1- *Nikola, Markéta.*

K- *Nikoho.*

H- *Šimon, Petr, Ivan.*

3) Co bys udělal/a pro vylepšení školy?

K- *Rozstřílel bych ji.*

S- *Vzhled- dlaždičky, podlahu, opravila a víc zabezpečila - spíš kvůli úrazům, ale i tak celkově.*

T2- *Rozšířila- dříve tu bylo gymnázium- nechala bych ho v budově.*

T1- *Vyměnit některé učitele a vylepšila bych jídelnu.*

H- *Zmodernizoval, vymaloval jídelnu, kachličky, zabezpečil proti úrazům- třeba topení v tělocvičně.*

Odpověď učitelky:

K- *Nejspíš nic.*

S- Nějaké výtvarné věci, potřeby

T1,T2- Nějaké obrázky.

H- Nejspíš něco s tělocvičnou.

4) Jak by vypadala tvá ideální škola?

T1- Začátek tak v 10 hodin, dvě vyučovací hodiny v kuse a pak jedna větší přestávka, příjemní učitelé.

T2- Začátek vyučování po 10. hodině, maximálně 5 vyučovacích hodin. A nevařit takový blafy.

K- V půlnoci začít a končit v 6 ráno.

S- Začít dýl, chodit jen 3 dny a 3 dny volno, v jídelně něco jako v restauraci - vybrat si jídlo, příjemní učitelé, rychlejší pc a novější učebnice.

H- jídelna - větší výběr, švédské stoly; každý rok se modernizovaly učebnice - moderní ne zastaralé, učení na pc.

Odpověď učitelky:

Děvčata jsou ctižádostivější, takže asi aby jim to ve škole šlo.

K- 10 minut výuka a pak hlavně přestávky.

H- Neučilo by se.

5) Jaká je tvoje paní učitelka (hodná, přísná, spravedlivá)?

T2- Nespravedlivá, jedná podle situace.

K- Nespravedlivá, nadržuje Honzovi a Blance.

S- Když někdo něco provede, je našťvaná na celou třídu, místo jen na ty dva.

Málo vyvolává ty, co ví, že ví. Nadržuje.

H- Dobrá, spravedlivá. Oproti tomu, co mi říkal táta, že měl, tak tahle je hodná!

T1- Přísnější, nemá respekt všech, ale jen někoho.

Odpověď učitelky:

Někdy až moc hodná.

T2- Si myslím, že na mě bude mít kritiku.

Žáci mi i někdy říkají, že nadržuji Honzovi, není tomu tak, promíjím i ostatním dětem. Honza vykřikuje, proto jim to asi tak přijde.

6) Jsi rád/a, že máš na vysvědčení známky, nebo bys radši slovní hodnocení?

S- Slovní hodnocení.

T1- Známky jsou dobré, ale třeba připsat, proč mám takovou známku.

T2- Nechala bych známky na 1. stupni, na 2. Stupni slovní hodnocení (Terka, ale pochopila slovní jako „chvalitebně“. Ale výpověď takto nechala).

H,K- oboje- slovní hodnocení jako doplňkový.

Odpověď učitelky:

Řekla bych, že všichni jsou spokojeni se známkami.

7) Když myslíš na školu, tak.....

K- 1. Tak ji nesnáším, 2. Se mi chce blít.

T2- Se na jednu stranu těším, na druhou netěším. Těším na kamarády, netěším na povinnosti.

H- Se mi do ní moc nechce, ale pak si uvědomím, že do ní musím, abych se něco naučil.

T1- Se do ní i těším- na kamarádky a tak.

S- Si vybavím vzdělávání, ale nechce se mi tam, musím si vybavit, co tam musím dělat a myslet na kamarády, na odpoledne. Spíš se těším a rychle mi to uplyne.

Odpověď učitelky:

K- Mě to štve.

T1, T2- Se snažím.

H- Je sranda.

S- Myslím na kamarádky.

8) Tělesná výchova.....

T1- Je nezajímavá.

T2- Je dobrá i špatná. Špatná třeba šplh- trapas a tak. Dobrá, že hrajeme hry a co chceme my.

S- Je málo zajímavá, baví ty, co jim jde. Chtělo by to víc hrát hry víc nás povzbudit. Paní učitelka se opičí po té z 5.C.

H- Mě baví, ale musela by s námi cvičit i paní učitelka. Ta z 5. C. s nimi cvičí, ta naše stojí a čučí.

K- *Mě baví tak na půl, paní učitelka by měla být víc pozornější.*

Odpověď učitelky:

Holky- *Tak normálně.*

T2- *Jsem v ní ukřivděná - ale tohle by nahlas neřekla.*

H- *Mě baví, ale jak kdy a jak co.*

K- *Mě baví.*

9) Vydržíš se delší dobu soustředit na výuku?

K, T2- *Ne, je to nezáživný.*

S- *Někdy to vydržím, když si to vysvětlujeme mezi sebou, tak je to lepší.*

H- *Ne, mám toho už pak moc, myslím na moc věcí najednou.*

T1- *Podle probírané látky, třeba lidské tělo mě baví.*

Odpověď učitelky:

Holky- *Ano.*

H- *Ano, ale myslím, že řekne ne.*

K- *Ne.*

10) Nedáváš někdy schválně pozor při vyučování?

T2- *Ano, kreslím si.*

S- *Ne.*

H- *Ano, protože mě to nebaví, a nebo to už umím.*

T1- *Ano, záleží na probírané látce, anebo když vím, že mi to mamka vysvětlí líp, tak ne.*

K- *Ano, nebaví mě to, od mamky to pochopím líp.*

Odpověď učitelky:

Kluci- *Ano.*

S- *Někdy ano.*

T1, T2- *Ne.*

11) Kolik minut by trvalo vyučování, kdybys to mohl/a změnit?

T2- *30 minut.*

S- *Jak která hodina. Průměrně čeština třeba 30 minut a tělák víc jak hodina a půl.*

H- *Podle hodiny a podle potřeby probrané látky.*

T1- *Jak která, ale nechala bych 45 minut, spíš bych změnila náplň.*

K- *Neomezená doba - odcházeli by jsme si, kdy by jsme chtěli.*

Odpověď učitelky:

T2- *Nejradši by měla třeba 70 minut, ale před ostatními něco jako oni, cca 30 minut.*

S- *20 minut.*

H- *10 minut.*

T1- *30 minut.*

K- *2 minuty.*

Škola/ mimo vyučování

12) Máš dobrého kamaráda mimo školu?

T2- *Na sboru- Nikča, Klára, Denisa, Anička.*

S- *Simča, Nikča, Sára.*

K- *Lukáš- bydlí u nás, protože se jeho rodiče rozvedli, Marek.*

T1- *Sbor- Domča, aerobic- Denisa, Nela, Evička, hudební nauka- Adéla.*

H- *Lukáš, Pavel, Martin, Tomáš.*

Odpověď učitelky:

Všichni určitě mají.

13) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek pořádaný školou?

S- *Informatika.*

H, K- *Sportovky.*

T1- *Informatika, basket.*

T2- *Basket, informatika a němčina.*

Odpověď učitelky:

S- *Informatika.*

H,K- *Sportovky a K- ještě basket a Informatika.*

T1- *Informatika.*

T2- *Němčina, basket, Informatika.*

14) Čím bys chtěl/a být, až vyrosteš?

T2- *Módní návrhářka, právnička, prostě vysoké postavení.*

S- *Novinářka.*

T1- *Doktořina, spíše nějaká veterina.*

H- *Profesionální fotbalista.*

K- *Porybný, profesionální florbalista.*

Odpověď učitelky:

T2- *Právnička.*

S- *Nevím.*

T1- *Něco s přírodou, zvěrolékařka- mají to v rodině.*

H- *Fotbalista.*

K- *Rybář.*

15) Co ti v jídelně nejvíc chutná?

T2- *Sladké pokrmy, řízek s bramborovým salátem.*

S- *Řízek s bramborovým salátem, těstoviny s hovězím masem, knedlíky se sladkým.*

H- *Špagety po boloňsku.*

T1- *Sladké a koprovka.*

K- *Koprovka, rajská, pizza, buchtičky se šodó, špagety po boloňsku.*

Odpověď učitelky:

K- *Nic, maminka si stěžovala, že nevaří u nás v jídelně dobře.*

Ostatní- *Nevím.*

16) O přestávce.....

S- *Se učím anebo si povídám s kámoškami, jdu na záchod.*

H- *Se rveme s kámošema.*

T2- *Připravuju se na test, povídám si s holkama, čtu si, hraju si s mobilem.*

T1- *Snažím se odreagovat.*

K- *Se rveme s kámošema nebo prudíme holky.*

Odpověď učitelky:

Holky- *si povídají s holkama, poslouchají muziku.*

H- *Pošťuchujeme se s klukama.*

T2- *Si ještě čte.*

K- *Blbnu s klukama.*

17) Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám?

S- *Dostávám, ale ještě dokoupím v bufetu, třeba lízátko a tak.*

T2- *Dostávám, i kupuju.*

H- *Jak kdy- kupuju, ale když doma nic není, tak si kupuju.*

T1- *Mám svoje, v nejvyšší nouzi si kupuju.*

K- *Mamka kupuje, ale dostávám i peníze, výjimečně.*

Odpověď učitelky:

H- *Většinou kupuje, někdy dostává. Mamka mu je přestala dělat, protože si je nebral.*

Ostatní dostávají.

18) Připravuješ se do školy sám/a?

T1- *Určitě, na test mě mamka zkouší.*

S, T2- *Sama, maximálně mi rodiče podepisují úkoly.*

K- *Sám, před testem mě mamka zkouší.*

H- *Jak kdy, na test mě mamka zkouší, ale jinak se učím sám.*

Odpověď učitelky:

T1- *Někdy něco s mamkou.*

K- *Ne.*

Ostatní ano.

19) Kdo se s tebou doma nejčastěji učí?

T2- *Mamka i taťka, když nemůžou, řeknu i ségře.*

Ostatní- *Mamka.*

Odpověď učitelky:

K, T1, H, S- *Máma.*

T2- *Máma a někdy i babička.*

20) Kdybys byl/a ty učitel/ka, dával/a bys všem jedničky?

Všichni- *Ne, podle výkonu a vědomostí.*

Odpověď učitelky:

Všichni- *Ne.*

21) Líbí se ti, jak vás paní učitelka seznamuje s novou látkou?

K- *Ne.*

T1- *Jak kdy, čte hodně z učebnice.*

S- *Podle její nálady, jinak moc ne.*

T2- *Ne, více hrou.*

H- *Ne, více hrou.*

Odpověď učitelky:

Někdy jo, někdy ne, spíš jo.

22) Kam bys chtěl/a jet na výlet se školní třídou?

T2- *K moři- je to takový sen, úplně bez učení, do Chorvatska.*

S- *do zahraničí, aby učitelka měla naše peníze u sebe a platila nám, co by jsme chtěli.*

H- *Do Madridu.*

T1- *Na Moravu.*

K- *Chorvatsko - Korčula.*

Odpověď učitelky:

Do Prahy.

Rodina

23) Vaří u vás doma spíš máma nebo táta?

T2, K, S- *Mamka.*

T1- *Spíš já, mamka spíš zastupuje tatku.*

H- *Mamka, já o víkendech pomáhám.*

Odpověď učitelky:

U všech spíš máma.

H- *Máma, ale i někdy asi táta.*

24) Udržujete doma nějaké zvyky či tradice?

K- *1. Ne.*

T2- *Vánoce, Velikonoce, narozeniny.*

K- 2. *Vánoce, Velikonoce, to jo.*

H- *Vánoce, Velikonoce, u babičky musíme jejich zvyky, ale já na to moc nejsem.*

S- *Vánoce, Velikonoce.*

T1- *Vánoce, Velikonoce- na Moravě, ty zvyky se tam ještě pořád udržují.*

Odpověď učitelky:

Všichni určitě ano, takové ty hlavní, jako jsou Vánoce a Velikonoce.

25) Jezdíte často navštívit babičku s dědečkem?

H- *1/ rok.*

T2- *babičku v ČB docela často, babičku ve Zlíně tak 1/ rok.*

S- *2,3x týdně, mamka jezdí víckrát.*

T1- *babičku na Moravě víckrát do roka, celkem dohromady i s létem to dá třeba měsíc a půl v kuse.- Vánoce, Velikonoce, velké prázdniny, atd....*

K- *První babičku 4/týdně, druhou tak 1/měsíc.*

Odpověď učitelky:

H- *O nich nemluví, ale asi taky.*

T1, T2- *Ano- ty o nich docela mluví.*

S- *Nevím.*

K- *Možná.*

26) Doma

H- *Kalim na kompu.*

S- *Je to jiný než ve škole a ve městě. Dělam si úkoly, uklidím si a jdu na pc.*

K- *Občas hraju na pc a jdu ven.*

T2- *Si udělám úkoly, někdy jdu na pc, taťka mě vytáhne k matice.*

T1- *Platí pravidla- Nejdřív práce a potom zábava.*

Odpověď učitelky:

H- *Musím uklízet.*

S- *Mě otravuje brácha.*

K- *Se musím učit.*

T2- *Je ségra a mamka.*

T1- *Jsem spokojená.*

27) Máš nějaké sourozence? Jaké?

H- *Ne.*

S- *Bráchu- staršího.*

T2- *Starší sestru.*

K- *Bráchu- mladšího, nevlastní starší sestru.*

T1- *Nevlastní brácha- mladší.*

Odpověď učitelky:

H- *Nemá.*

S- *Starší bratr.*

T2- *Starší sestra.*

K- *Mladší bratr.*

T1- *Nevlastní bratr - miminko.*

28) Přál/a bych si, aby máma.....

T2- *Byla hodně slavná a měla hodně peněz.*

K- *Aby mě nechala dělat, co chci.*

H- *byla slavná, na mě hodná a měla hodně peněz.*

S- *Aby hlídala, co dělám, víc mi dovolila a víc mě chápala.*

T1- *Změnila práci- na ty výkony má málo peněz.*

Odpověď učitelky:

T2- *Byla spokojená.*

K- *Mě nenutila se učit.*

H- *Mě nenutila uklízet pokoj.*

T1, S- *Byla spokojená.*

29) Přál/a bych si, aby táta.....

T1, K- *Semnou trávil víc času.*

S- *S námi trávil víc času, hlavně víc semnou, shodl se s mamkou a nehádali se.*

T2- *Byl slavný a dal mi pokoj od matiky.*

H- *Neboleli ho záda, noha a mohl semnou dělat aktivity, který dělám.*

Odpověď učitelky:

T1- *Byl s námi víc.*

S- *Nevím- nemluví o něm, nikdy jsem ho ani neviděla.*

T2- *Netuším, nemluví o něm.*

H- *Dosáhl vyšší hodnosti.*

30) Máš doma nějaké zvíře?

T2- *Ne, ale budeme mít křečka, u babičky psa.*

T1- *Potkan - obě pohlaví a jejich dva mladý, 2 kočky, hada, křečka. U taťky - rybičky, dvě ještěrky, leguán, berany na chalupě.*

H- *Ne.*

S- *Morče.*

K- *Rybičky - jesetery, kapry, psa a budu mít možná křečka.*

Odpověď učitelky:

T2- *Netuším.*

T1- *Moc- Agamu, hady, exotická zvířata- mají tu veterinu.*

S- *Chtěla by psa, možná mají morčata, myši nebo křečky.*

H- *Ne.*

K- *Asi nic.*

Volný čas

31) V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?

K- *1. V ničem, 2. Ve florbale a v rybaření.*

H- *Ve fotbale.*

T1- *V aerobiku, jsem hudebně nadaná ve zpěvu, ve hře na klavír, flétnu a pak jízda na koni.*

T2- *Ve hře na příčnou flétnu, zpěv a Český jazyk.*

S- *Ve fantazii, dovedu něco dobře vysvětlit a dovedu si povídat s dospělým a není poznat, že jsem dítě.*

Odpověď učitelky:

K- *Rybaření a florbal.*

H- *Fotbal.*

T1- *V Češtině, Matematice, přírodě.*

T2- *Ve všem, v Češtině.*

S- *Možná v Češtině.*

32) Co tě na prázdninách nejvíc baví?

T2- *Volný čas, poznám nové kamarády na táborech.*

H- *Když jedu do Černý hory na tábor.*

T1- *Máme volno a dostaneme se k příbuzným.*

S- *Dovolená v cizině.*

K- *Dovolená v cizině.*

Odpověď učitelky:

Nemusí se učit.

33) Co podle tebe dělá o prázdninách vaše paní učitelka?

T2- *Užívá si, relaxuje v zahraničí.*

H- *Jezdí někam s dětma, do ciziny a tak.*

S- *je s rodinou na dovolený.*

T1- *má prázdniny, myslím co ostatní.*

K- *Je na dovolený.*

Odpověď učitelky:

Že jedu na dovolenou a nedělám vůbec nic.

34) Zajímáš se o nějaký sport?

H- *Fotbal.*

T2- *Aerobic.*

S- *Střelba z luku, ze vzduchovky.*

K- *Rybaření.*

T1- *Jízda na koni, aerobic.*

Odpověď učitelky:

H- *Fotbal.*

T1, T2- *Aerobic.*

S- *Nedělá sport nebo nějaký tanec.*

K- *Florbal, fotbal.*

35) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek mimo školu?

H- *Fotbal.*

T2- *Sbor, flétna, aerobic.*

S- *Střelba.*

K- *Rybaření.*

T1- *Aerobic, zpěv, klavír.*

Odpověď učitelky:

H- *Fotbal.*

T2- *Aerobic, příčná flétna, sbor.*

S- *Nikam nechodí.*

K- *Rybaření.*

T1- *Aerobic, klavír.*

36) Venku rád/a.....

H- *Si chodím s klukama kopat.*

S- *Hraju si s kamarády.*

K- *Trávím svůj volný čas.*

T1- *Dělám cokoliv.*

T2- *Jsem ráda.*

Odpověď učitelky:

Kluci kopou míčem, hrají fotbal.

Holky hrají hry s holkami.

37) Nebaví mě, když.....

T2, S, K- *Mě někdo sekýruje.*

T1- *Si něco dělám a přijde se zeptat, co dělám- třeba se učím a přijde se mě mamka zeptat, co dělám, že doufá, že se učím.*

H- *Mě někdo otravuje.*

Odpověď učitelky:

H, K, S- *Se musím učit.*

T1, T2- *Nemám co dělat.*

Svět

38) Kdybys měl/a možnost změnit svět, co bys na něm změnil/a?

K- *Zákony tady.*

T2- *Všechno dala zadarmo anebo zlevnila.*

H- *Nešly by unést děti (do 18 let)- případ Aničky.*

S- *Změnila celý Vesmír rychleji by se točila Země, větší planety, méně neporušená planeta, víc zeleně, továrny by nebyly po celém světě, ale jen na jednom místě.*

T1- *Jak je tu ta ozonová díra, tak bych zakázala spreje, který ji zvětšují, vrátila bych čas a udělala opatření proti ropným haváriím.*

Odpověď učitelky:

Holky- *Něco s válkami a podobně.*

Kluci jsou spíše pesimisti, takže asi nic.

39) Co je podle tebe Evropská unie?

H- *Zorganizování států, které si pomáhají.*

T2- *Státy, které si navzájem pomáhají při krizi.*

T1- *Sdružení států, které si navzájem pomáhají- finančně, dávají si ropu, atd...*

K- *Nevím.*

S- *Sdružení, taková skupinka států, pomáhají si, mají veřejné projevy.*

Odpověď učitelky:

Myslím, že věděli, že je to společenství států, které spolupracují.

40) Co bys sis přál/a, kdybys měl/a kouzelný prsten Arabely?

T2- *Konala bych s prstenem dobro, kdo by mě našel, tak bych mu asi něco udělala.*

H, K- *Připadat si jako ve hře- být nesmrtelná, dělat to, co ve skutečnosti není možné.*

S- *Přikouzlila si věk- nestárla bych ve 30, byla bych nesmrtelná, vyčarovala zázemí - dům, zahrada, psa- zlatý retrívr, auto, pc, koně, vlastnit město, ostrov a tomu poroučet.*

T1- *Potřeby pro život. Aby všechno bylo dobré vůči přírodě, nebyly neškodlivé věci v jídle a pití.*

Odpověď učitelky:

K- *Měl hodně peněz.*

H- *Byl bohatý, anebo něco podobného.*

Holky- *Také něco v tom smyslu, být bohaté.*

41) Znáš nějaké politiky?

S- *Nečas, Paroubek, Schwarzenberg, Klaus.*

T2- *Paroubek, Nečas, Schwarzenberg, Ráth, Klaus, Topolánek.*

H- *Paroubek, Nečas, Topolánek, Ríth, Schwarzenberg, Klaus.*

T1- *Topolánek, Nečas, Klaus, Paroubek.*

K- *Topolánek, Paroubek, Nečas.*

Odpověď učitelky:

Určitě Klause, Nečase.

42) Jak dlouho tu podle tebe lidé ještě budou?

H- *No nevím no, třeba 2000 let.*

T1- *Několik tisíců let.*

S- *Několik tisíců let, podle vynalézavosti- jestli budou chránit přírodu.*

K- *2000 let.*

T2- *1500 - 2000 let.*

Odpověď učitelky:

Miliony let.

43) Co podle tebe jedli lidé v pravěku?

H- *Kořínky, maso, plody.*

T2- *Bylinky, kořínky, drobná zvěř, mamuty.*

T1- *Všichni říkají kořínky, já si myslím vším co našli, že byli rádi, že něco měli do huby a neotrávili se.*

K- *Maso, rostliny.*

S- *Kořínky, plody, ryby, hlavně maso, zkoušeli ochutnávat nová jídla.*

Odpověď učitelky:

Semínka a mamuty.

44) Jsou učitelé bohatí anebo chudí?

H, T2, K, S- *Průměr.*

T1- *Nadprůměr.*

Odpověď učitelky:

Spíš chudší.

45) Kolik si myslíš, že budeš vydělávat, až budeš pracovat?

H- *Miliony, jako fotbalista.*

T2- *Podle práce- 75 000 Kč.*

K-*Miliony, jako florbalista.*

T1- *Doufám, že co nejvíc- přes 25 000 Kč.*

S- *Podle práce- kolem 30 000 - 35 000 Kč.*

Odpověď učitelky:

K- *Moc nemá odhad na hodnotu peněz.*

Ostatní by si řekli tak kolem těch 20 000 - 30 000 Kč.

46) Proč je tolik rozvodů?

T2- *Ten partner, kterého si někdo najde, nemusí být ten vhodný a nepozná to.*

H- *Nemusí se v manželství shodnout.*

K- *Ten chce tohle a druhý chce něco jiného, a tak se hádají.*

T1- *Jako Honza.*

S- *Berou se mladí a berou se brzy, nestačí se pořádně poznat.*

Odpověď učitelky:

Protože se lidé nemají rádi.

47) Jsou zdravá jídla také chutná jako nezdravá?

H, T2- *Jak která.*

T1- *Určitě.*

K- *Jak která.*

S- *Jak která, každému chutná něco jiného.*

Odpověď učitelky:

Kluci- Ne.

Holky- Ano.

48) Kdyby na světě nebyl mír, ale válka, tak.....

H- 1. *By se umíralo, nebyla by pohoda jako teď.*

T2- *Bylo by to všechno jinak.*

S- *Vynalezlo by se plno nových vynálezů pro válku a pak by se dali použít po válce.*

H- 2. *Výhoda těch strojů je, že nám slouží, ale nevýhoda je, že umírají lidé.*

T1- *Bylo by to horší než teď, horší vzdělávání, práce, všechno.*

K- *By se tady každé zabíjel.*

Odpověď učitelky:

Bylo by to špatný. Měli se lidé špatně.

49) Kdo je to gentleman?

S- *Muž, který se umí chovat k ženám, pustí ji sednout.*

T2- *Se k dámě chová galantně- večěře, podrží kabát, pozve ji na skleničku,...*

H- *Muž hodný k ženám a slušný.*

K- *Chová se hodně k ženám.*

T1- *Muž, nejen k ženám, ale tolerantní i k ostatním, má to odraz na vzhledu a oblečení.*

(Mezi T1 a H proběhla diskuse o sázku, že se H vydrží chovat měsíc jako gentleman. Pokud to vydrží, tak T1 bude muset přiznávat týden v kuse, že je šprt.)

Odpověď učitelky:

Všichni asi ví, jaký význam to slovo má. Řekli by něco ve smyslu, že je to ten, kdo ženě pomůže třeba s taškou.

50) Co podle tebe znamená starý?

K- *Nevím.*

T2- *Třeba dědeček, neznamená to, že mu je 74, že nemůže jezdit na kole, atd....*

H- *Cokoliv, je to dlouho.*

T1- *Člověk třeba nebo cokoliv, odraz na vzhledu, ale i nábytek- starý je pouze ze dřeva a dnešní z nějakých jiných materiálů, ale pravý starý je z pravého dřeva.*

S- *Cokoliv, vzhled, tělesné, někdo má třeba oblíbené staré oblečení.*

Odpověď učitelky:

Když je někdo v důchodu, je mu přes 50 let.

6.3 Třída 5.C

Poslední dotazování byli žáci z 5.C s paní učitelkou Ivou.

Legenda:

Adam (11,5) - A

David (11,4) - D

Tomáš (11,7) - Tom

Tereza (11,6) - Ter.

Pavčina (11,8) - P – přistoupila k této třídě až ve 2. pololetí z Hluboké nad Vltavou

1. První reakce, velmi často vykřiknutá odpověď pro pobavení ostatních
2. Druhá reakce, více promyšlená

Škola/výuka

1) Jaký předmět tě ve škole nejvíce baví?

A- *Matematika.*

D- *Tělocvik, Matematika, Angličtina.*

Tom- *Matematika.*

Ter.- *Matematika.*

P- *Matematika, Vlastivěda.*

Odpověď učitelky:

Asi všechny převážně Tělocvik.

A- *Matematika.*

D- *Tělocvik.*

Tom- *Tělocvik, Matematika, Vlastivěda.*

Ter.- *Všechno, Výtvarka, Pracovní činnosti, Český jazyk, Vlastivěda, Přírodověda, převážně Tělocvik.*

P- *Vlastivěda, Přírodověda.*

2) Máš ve třídě nejlepšího kamaráda? Nebo aspoň dobrého?

A- *Kovář Honza.*

D- Mylbach.

Tom- Zdenda Zmeškal.

Ter.- Nikča Sekyrová, Kristý Maňurová.

P- Pýcha, Hovorka.

Odpověď učitelky:

A- Je spíše typ: Tichá voda břehy mele, tak poslední měsíc. Nemá s nikým problém. Honza Kovář anebo se to střídá s Kubou Pánkem.

D- Jakub Mylbach, Bára Neubauerová.

Ter.- Ano, Kristýna

Tom- Ano, ale netipnu. Bratra Filipa kluci nemají moc rádi, takže tím, že je řazen k němu, tak je limitován a nemá tolik kamarádů. Ale asi jakéhokoliv kluka.

P- Je tu krátce, nedokáží říct.

3) Co bys udělal/a pro vylepšení školy?

P- Nové lavice do všech tříd.

A- Zlepšil bych jídlo v jídelně.

Tom- Jídelnu.

Ter.- Šatna u jídelny.

D- Nové počítače.

Odpověď učitelky:

P- Plácla nějakou hloupost.

D- Vyhodil do povětří.

Když se o tomto bavíme se třídou, tak říkají něco ve smyslu nových lavic, učebnic, vybavení, prostor, nábytku.

4) Jak by vypadala tvá ideální škola?

D- 1.- Zničit.

P- Styl americké školy, ty skříňky. Cestování do cizích zemí.

Tom- Víc těláku a hodně matematiky.

A- Zaměřena na nějakou technologii (přes počítače).

Ter.- Hodně vyrábění a Matematiky.

D- 2. Víc toho amerického.

Odpověď učitelky:

Když to řešíme, přijde mi, že jsou spokojení, ale asi by si taky rádi zazlobili, což jim možnost dám také.

5) Jaká je tvoje paní učitelka (hodná, přísná, spravedlivá?)

Ter.- *Hodná, veselá.*

Tom- *Hodná, dokáže vysvětlit.*

D- *Hodná, ... hodná.*

A- *Hodná.*

P- *Příjemná, zajímavá, hodná, z důrazem na 1. Slovo.*

Odpověď učitelky:

Přísná – to teda nevím, jestli říkali, ale jsem.

D- *Mě asi nemůže.*

A- *Se nevyjadřuje.*

Ale asi hodná, to říkají i ostatní. Vycházím se všema.

6) Jsi rád/a, že máš na vysvědčení známky, nebo bys radši slovní hodnocení?

D- *Slovní hodnocení.*

P- *Slovní hodnocení.*

Ter.- *Známky.*

Tom- *Známky.*

A- *Známky.*

Odpověď učitelky:

D- *Slovní hodnocení. Je naočkován z poradny.*

P- *Slovní hodnocení.*

Ter.- *Známky.*

Tom- *Známky.*

A- *Známky.*

7) Když myslíš na školu, tak.....

A- *Tak přemýšlím.*

P- *Přemýšlím o domácím úkolu.*

Tom- *Se učím.*

Ter.- *Přemýšlím o předmětu.*

D- *Tak se zahrabu do hrobu.*

Odpověď učitelky:

A- *Spíše asi něco neutrálního.*

P- *Těžko říct, jednou se těší a jednou ne. Ale asi jí tu není špatně.*

Tom- *Řekl asi něco kladného nebo neutrálního.*

Ter.- *Se těšívávala, snad i teď.*

D- *První reakce určitě byla negativní.*

8) Tělesná výchova.....

Ter.- *Mě občas baví.*

Tom- *Je výborná.*

A- *Mě baví.*

D- *Mě baví.*

P- *Je krátká, dvě hodiny jsou lepší.*

Odpověď učitelky:

P, D, Tom- *Mě baví.*

A, Ter.- *Jak kdy mě baví.*

9) Vydržíš se delší dobu soustředit na výuku?

D- *Ne.*

P- *Ano.*

Ter.- *Ano.*

A- *Ano.*

Tom- *Ano.*

Odpověď učitelky:

D- *Ne.*

Ostatní- *Ano.*

10) Nedáváš někdy schválně pozor při vyučování?

- všichni- *Ne.*

Odpověď učitelky:

D, P- *Ano.*

Ostatní- *Ne.*

11) Kolik minut by trvalo vyučování, kdybys to mohl/a změnit?

D- 1. *Jednu sekundu.*

P- *30 minut.*

Tom- *60 minut.*

Ter.- *Hodina a půl.*

A- *45 minut.*

D- 2. *180 minut.*

Odpověď učitelky:

Myslím si, že všichni ty 4 hodiny vydrží. Tak asi tak.

Škola/ mimo vyučování

12) Máš dobrého kamaráda mimo školu?

- všichni- *Ano.*

D- *Martin Linhart, Šimon Masopust.*

A- *Pavel Štěch.*

Ter.- *Áža (Anežka).*

Tom- *Michal Babka - z atletiky.*

P- *Karolína, Markéta, Pavlína (z Hluboké).*

Odpověď učitelky:

Všichni určitě mají. Jména mi říkají, ale všechno si pamatovat nemohu.

13) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek pořádaný školou?

Ter.- *Němčina.*

Tom- *Němčina, atletika, informatika, sportovky.*

D- *Informatika, sportovky.*

P- *Nic.*

A- *Informatika a basket.*

Odpověď učitelky:

Ter.- *Výtvarný nějaký kroužek.*

Tom- *Sportovky.*

D- *Na všechno se zapíše, ale přestane tam chodit. Ale teď chodí na sportovky.*

P- *Nic.*

A- *Šachy.*

14) Čím bys chtěl/a být, až vyrosteš?

Tom- *Učitel informatiky.*

Ter.- *Učitelka v Mateřské škole, na 1. stupni ZŠ.*

D- *Tajná jednotka.*

A- *Vytvářet servery na pc.*

P- *Mistryně Evropy (světa) v plavání.*

Odpověď učitelky:

Když jsme psali sloh na toto téma, tak psali krásné slohy, ale nikdy se nezmiňovali o konkrétním zaměstnání.

Tom- *Něco s vysokou školou nebo co dělá otec či matka*

Ter.- *Netuším.*

D- *Strojvedoucí, policista.*

A- *Nějaký inženýr, Matematika, něco s pc. Každopádně ambice na vysokou školu.*

P.- *Plavec nebo jít ve šlépějích rodičů a ty podnikají.*

15) Co ti v jídelně nejvíc chutná?

Ter.- *Pizza.*

Tom- *1. Jídlo, 2. Řízek s bramborovým salátem.*

D- *Pizza, krupicová kaše, koprovka, řízek, kuře, karbanátek.*

A- *Karbanátek s bramborem.*

P- *Všechno kromě koprovky.*

Odpověď učitelky:

D- *Ten tam jednou chodí a jednou nechodí, takže mu tam asi moc nechutná.*

Většina říká, že je dobrá pizza, svíčková, vepřo knedlo zelo, hranolky, smažák.

16) O přestávce.....

D- *Zlobím.*

Ter.- *Povídám si občas s Nikčou.*

A- *Učím se na další hodinu.*

Tom- *Jím.*

P- *Připravuju se na další hodiny, mažu tabuli, jím.*

Odpověď učitelky:

D- *Dělá všechno jen se nepřipravuje.*

Ter., Tom- *Se připravuji a svačím.*

A- *Svačí, povídá si, připravuje se.*

P- *Svačí, připravuje se a relaxuje.*

17) Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám/a?

P- *Dostávám a kupuju.*

Ter.- *Dostávám.*

Tom- *Dostávám, ale někdy i dělám.*

A- *Dostávám, někdy kupuju.*

D- *Kupuju, dělám sám.*

Odpověď učitelky:

P- *Si kupuje i dostává*

Ostatní- *Dostávají.*

18) Připravuješ se do školy sám/a?

Ter.- *Jak kdy - s mamkou- Čj, Vlastivědu, Přírodovědu, s Tátou - Aj (oba mě zkouší).*

P- *Pomáhá mamka.*

D- *S tátou.*

A- *Sám.*

Tom- *Sám.*

Odpověď učitelky:

D- *Ne.*

Ostatní- *Sami, kontrola u rodičů.*

19) Kdo se s tebou doma nejčastěji učí?

D- *Táta.*

Ter.- *Oba.*

P- *Plyšáček, povídám mu látku a tím se to učím.*

A- *S Mamkou.*

Tom- *S bráchou.*

Odpověď učitelky:

D- *Podle času rodičů. Střídají se.*

Ter.- *Mamka, Angličtinu otec.*

P- *Tomu moc nedá, prioritou je pro ni plavání.*

Tom, A- *Mamka.*

20) Kdybys byl/a ty učitel/ka, dával/a bys všem jedničky?

P- *Ne, podle chyb.*

Ter.- *Ne, jak by si to zasloužili.*

D- *Jak by si kdo zasloužil.*

A- *Jak by si kdo zasloužil.*

Tom- *Podle toho, co by udělali.*

Odpověď učitelky:

Všichni- *Ne.*

21) Líbí se ti, jak vás paní učitelka seznamuje s novou látkou?

D- 1. *Ne.*

Ostatní- *Ano.*

D- 2. *Ale já říkám ano !!!*

Odpověď učitelky:

Všichni- *Ano. David asi reagoval negativně.*

22) Kam bys chtěl/a jet na výlet se školní třídou?

Ter.- *Na Šumavu.*

P- *na Antarktidu, New York a potkat tam Roberta Pattinsona.*

A- *Do Londýna.*

Tom- 1. *Na výlet. ☺* 2. *Do Německa.*

D- *Kolem světa.*

Odpověď učitelky:

Do zahraničí, kde se jim líbilo s rodiči.

Rodina

23) Vaří u vás doma spíš máma nebo táta?

D- *Máma.*

P- *Já, z pytlíků, jinak táta.*

Ter. *Mamka.*

A- *Máma.*

Tom- *Máma.*

Odpověď učitelky:

U všech máma.

24) Udržujete doma nějaké zvyky či tradice?

Ter.- *Vánoce - návštěvy u babičky, dědečka, tety, příbuzných. Hrajeme si s hračkami, které jsme u dědy dostali.*

D- *Vánoce.*

Tom- *Vánoce - zdobení stromku, Velikonoce.*

A- *Vánoce, Velikonoce.*

P- *Pálení čarodějnic, Vánoce, Velikonoce.*

Odpověď učitelky:

Určitě ty běžné, jako jsou Vánoce a Velikonoce.

25) Jezdíte často navštívit babičku s dědečkem?

P- *Ne teď, ale jinak jo. Děda je nemocný, tak je to s ním těžký.*

Ter.- *Ano. Tak 1/ měsíc.*

D- *Každý týden.*

A- *2/ měsíc.*

Tom- *skoro každý den za babičkou.*

Odpověď učitelky:

Ano.

26) Doma.....

D- *Se kopu do prdele.*

P- Koukám se na televizi a učím se.

Ter. Hraju si se ségrou, učím se.

A- Chystám se do školy, hraju na počítači.

Tom- Připravuju se do školy, učím se, hraju na počítači.

Odpověď učitelky:

Jsem rád, hraji si. Nevím, jak berou „doma“, jestli jako byt nebo nějaké to okolí.

D- Jsem rád. David žije teď hokejem, vím, že si také kreslí a hraje s autama. Ter.- Jezdí hodně na návštěvy, dělají hodně aktivit s rodinou.

P- Hodně jezdí do Itálie – cestují. Doma moc není, domov je pro ni nějaká aktivita.

Tom, A- Jsem rád.

27) Máš nějaké sourozence? Jaké?

Tom- Mladšího bráchu, o minutu, jsme dvojvaječná dvojčata.(Filip) a nevlastního bráchu Dana.

Ter.- Ségru, mladší.

A- Dva mladší bratry.

D- Staršího bratra.

P- Jednu sestru a dva nevlastní bratry.

Odpověď učitelky:

Tom- Dvojče – Filip.

Ter.- Mladší sestra.

A- Dva mladší bratry.

D- Staršího bratra.

P- Starší sestra.

28) Přál/a bych si, aby máma.....

Ter.- Byla spokojená a dlouho na živu.

D- Byla dlouho na živu.

A- Byla dlouho na živu.

P- *Nikdy nezemřela.*

Tom- *Byla dlouho na živu a šťastná.*

(Všem se líbila odpověď Terky, tak si myslím, že jsou touto odpovědí ovlivněni.)

Odpověď učitelky:

Ter.- *Byla zdravá a také spokojená a šťastná.*

D- *Byla šťastná.*

P- *Nejsem si jistá, nevidím tolik do této rodiny. Byla semnou?*

A- *Byla stejná jako teď, zdravá, spokojená.*

Tom- *Byla zdravá.*

29) Přál/a bych si, aby táta.....

Ter.- *Byl spokojený a dlouho na živu.*

P- *Byl spokojený, dobře se mu žilo, nechci, aby byl dědek - aby byl hezkej Ital.*

D- *Chodil každý den do práce.*

A- *Byl bohatý.*

Tom- *Byl dlouho na živu a byl pořád hodný.*

Odpověď učitelky:

Ter., A- *Byl zdravý, spokojený, šťastný.*

P- *Měl všeho dostatek.*

D- *Dostavěl barák a měl čas.*

Tom- *Byl šťastný a spokojený.*

30) Máš doma nějaké zvíře?

Ter.- *Želvu, ale chtěla bych ještě křečka.*

D- *Čtyři morčata a skípkaná.*

Tom- *Nemám, chtěl bych morče, křečky.*

A- *Nemám, chtěl bych želvu.*

P- *Dva koně, poníka, čtyři rybičky, pět koček, morče, křečka a žabičky.*

Odpověď učitelky:

Ter.- *Želvu, u babičky mají zvířata.*

D- *Morče.*

Tom- *Nemají nebo jen rybičky.*

A- *Ne.*

P- *Nemají.*

Volný čas

31) V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?

Ter.- *Nevim, ve vyrábění asi.*

D- *Hokej, běhání.*

Tom- *Atletika, běh.*

A- *Šachy.*

P- *Italština, plavání, tanec.*

Odpověď učitelky:

Ter.- *V manuálních pracích. Je ve všem velmi pečlivá.*

D- *Hokej, snowboard.*

Tom- *Sportování, atletika, matematika.*

A- *Šachy, Matematika.*

P- *V plavání.*

32) Co tě na prázdninách nejvíc baví?

Ter. *Chodit po Šumavě, hrát si se ségrou v moři.*

Tom- *Hrát na pc.*

D- *Plavání v moři, rybníku, řece, motokáry, čtyřkolka, motorka.*

A- *Hrát na pc.*

P- *Poflakovat se, nakupovat, opalovat se, plavat, koukat na TV, facebook, být fanynka Roberta Pattinsona.*

Odpověď učitelky:

Cestování, koupání, že jsou s kamarády a poznávají nová místa.

33) Co podle tebe dělá o prázdninách vaše paní učitelka?

Ter.- *Je na dovolené, doma, leze po horách a stěnách.*

D- *1. Poflakuje se!*

Tom- *Opravuje sešity, odpočívá.*

A- *Plave v bazénu.*

D- *2. Leze po horách, jezdí na kole a je v nemocnici - vždycky si něco udělá.*

P- *Odpočívá od školy, je na dovolené.*

Odpověď učitelky:

Dovolenkuju, cestuju, koupu se, jezdím na výlety i se svými dětmi.

34) Zajímáš se o nějaký sport?

Ter.- *Šachy s tátou.*

D- *Hokej, fotbal v televizi.*

Tom- *Atletika.*

A- *Šachy.*

P- *Plavání aktivně, pasivně v Tv- sprint, hod oštěpem, skok o tyči.*

Odpověď učitelky:

Ter.- *Dramatiky, keramiky. Ne, spíš rekreačně. Sport moc ne, spíš umělecko.*

D- *Hokej.*

Tom- *Atletika.*

A- *Šachy.*

P- *Plavání.*

35) Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek mimo školu?

A- *Šachy.*

D- *Hokej.*

Ter.- *Jóga, dramatika.*

Tom- *Atletika.*

P- *Plavání, tenis, golf.*

Odpověď učitelky:

A- *Šachy.*

D- *Hokej.*

Tom- *Atletika.*

Ter.-*Dramatika.*

P- *Plavání.*

36) Venku rád/a.....

Ter.- *Hraju si s míčem a běhám se ségrou.*

D- *Plavu.*

Tom- *Hraju fotbal.*

A- *Hraju různé hry.*

P- *Venčím za peníze psy- 50kč/hod.*

Odpověď učitelky:

Si hraju.

37) Nebaví mě, když.....

Ter.- *Když mám dlouhou chvíli.*

D- *Musím uklízet.*

Tom- *Je nějaká nuda.*

A- *Je nějaká nuda.*

P- *Mám domácí vězení.*

Odpověď učitelky:

Se na mě někdo zlobí.

P, D- *Dělat co nechci – co se mi nelíbí.*

Svět

38) Kdybys měl/a možnost změnit svět, co bys na něm změnil/a?

Ter.- *Byli by lidi hodní, bylo by to jiný, lepší.*

D- *Nebyli tu romové.*

Tom- *Byli by tu létající auta a lidi by nebyli zlí.*

A- *Létající auta.*

P- *Zavraždit komunisty už konečně. Víc Robertů Pattinsonů.*

Odpověď učitelky:

Aby jim tu bylo dobře, okolí bylo hezké.

39) Co je podle tebe Evropská unie?

D- *Blbost.*

Ter.- *Organizace, do který se přidávají země, má modrou vlajku s hvězdami.*

P- (reakce na Terku) - *12 hvězd má, jinak říkám to samé, co Terka.*

A- *Platí se tam Eurama.*

Tom- *Jako Terka a Adam.*

Odpověď učitelky:

To by měli vědět.

D, P- *Asi moc vědět nebudou.*

40) Co by sis přál/a, kdybys měl/a kouzelný prsten Arabely?

Ter.- *Změnila bych svět. Splnila mamce, tatkově a ségře přání.*

D- *Být boháč, bugatti veiron, interaktivní tabuli, létací auta, vzducholodě a letadla na zemi.*

Tom- *aby lidi měli dost peněz, splnil bych rodině přání.*

A- *Letadlo, hodně notebooků a počítačů.*

P- *Vyčarovala bych si Roberta Pattinsona a byla upírka.*

Odpověď učitelky:

Netuším.

Ter.- *Je skromná. Ta by si přála něco do rodinné pohody, spokojenosti, kde to bude fungovat.*

D- *Něco pro svou vlastní potřebu – auta, motorky, cesta kolem světa.*

Tom- *Také do té rodiny a ještě by si přál něco pro sebe, něco majetnického, jako třeba fáro, kolo, motorku – v tomto smyslu.*

A- *Spokojená rodina a také něco pro svou potřebu.*

P- *Něco megalomanského – hodně peněz, cestování, ...*

41) Znáš nějaké politiky?

Ter.- *Paroubek, Nečas, Topolánek, nějaký Jon- byl včera v televizi. (John)*

D- *Paroubek, Topolánek.*

A- *Nečas, Paroubek, Topolánek.*

Tom- *Paroubek, Topolánek, Nečas.*

P- *Nečas, Topolánek, Paroubek, Bárta - dopravy nebo co.*

Odpověď učitelky:

Něco málo ano. Každopádně budou znát prezidenta. Někoho ze zpráv, jako třeba Nečase, Paroubka.

D- *Se bude opakovat po ostatních.*

42) Jak dlouho tu podle tebe lidé ještě budou?

D- *1 rok.*

Ter.- *Dokud se nezboří svět, pohltí nás černá díra.*

P- *2012, pohltí nás černá díra.*

A- *Do roku 5000.*

Tom- *Možná tak rok.*

Odpověď učitelky:

Milion let.

43) Co podle tebe jedli lidé v pravěku?

Ter.- *Co našli a ulovili.*

D- *Mamuty.*

Tom- *Lovili mamuty a lesní plody.*

A- *Lovili mamuty a lesní plody.*

P- *Lovili mamuty a zvířata z té doby.*

Odpověď učitelky:

Mamuty, kořínky a bobule.

44) Jsou učitelé bohatí nebo chudí?

D- *Chudí.*

A- *Bohatí.*

Ter.- *Normálně.*

P- *Středně.*

Tom- *Vědomostmi bohatí, peněžně běžně.*

Odpověď učitelky:

Tak průměr. Někdo by řekl, že bohatí a někdo že chudí.

Ter.- *Průměr.*

P.- *Ta to neřeší.*

Tom- *Průměr.*

45) Kolik si myslíš, že budeš vydělávat, až vyrosteš?

D- *1.- 1 korunu.*

Ter.-*1. 3000 - 4000 Kč.*

A- *50 199 Kč.*

Tom- *1. - 15 000, 2. 15 000 - 20 000 Kč.*

Ter.- 2. - 8000 Kč.

P- *Nekonečno miliónů na rok.*

D- 2. - 20 000 Kč.

Odpověď učitelky:

Tak průměrně by mohli říct v rozmezí od 30 000 - 50 000 Kč.

46) Proč je tolik rozvodů?

Ter.- *Lidé se hádají.*

P- *Lidé se hádají.*

D- *Protože jsou debilové.*

A- *Nemají se lidi rádi.*

Tom- *Nemají se lidi rádi.*

Odpověď učitelky:

Protože se lidé mezi sebou neumí bavit a hádají se.

47) Jsou zdravá jídla také tak chutná, jako nezdravá?

Tom- *Nezdravá chutnají líp.*

P- *Ano.*

Ter.- *Ano.*

A- *Ne.*

D- *Lepší nezdravá.*

Odpověď učitelky:

Většina ano.

Ter., Tom, A- *Ne.*

P, D- *Ano.*

48) Kdyby na světě nebyl mír, ale válka, tak.....

Ter.- *Bych se asi zhroutila.*

P- *Já taky bych se asi zhroutila.*

D- *Bych válčil.*

Tom- *bych asi nepřežil.*

A- *Nepřežil a byl bych hladovej.*

Odpověď učitelky:

By nám bylo špatně a měli bychom hlad.

D- Jezdily by tady tanky.

49) Kdo je to gentleman?

Ter.- Člověk, který někomu pomůže, je slušný.

P- Člověk, který někomu pomůže a je slušný.

Tom- Muž, který pomáhá ženám.

A- Vzdělaný, pomáhá všem a umí se chovat.

D- Umí všechno.

Odpověď učitelky:

To snad obecně ví, kdo to je.

50) Co podle tebe znamená starý?

D- Že za delší dobu umřou.

P- Lidé stárnou, tím jsou starý.

Ter.- Lidé stárnou, hodně toho zažijí a dál poznávají nové věci.

Tom- Mají hodně let a vrásky.

A- Mají hodně let a vrásky.

Odpověď učitelky:

Co je dlouho na světě.

7 Diskuze, šetření výsledků výzkumu, shrnutí

Praktická část byla zaměřena na vědomosti učitelek o „světě svých žáků“, kde se velmi odráží osobnost učitelky, její pojetí výuky, ale také pojetí výuky žáků a jejich osobnost. Pro srovnání, v jednotlivých oblastech, máme k dispozici tři třídy s vybranými žáky a třemi učitelkami.

K nalezení odpovědí nám pomohou doplňující výzkumné otázky:

První: „**Do jaké míry bude učitelka předpokládat reakce žáků v oblasti Škola/ vyučování?**“ Paradoxem je, že odpovědi na tuto oblast byly pro učitelky

nejnáročnější, protože většina otázek je zaměřena konkrétně. Ale i tak, mnoho věci a postřehů se dá vypořádat během přestávky a učitelky s těmito postřehy pracovaly.

Paní učitelka Eva (5.A) dobře odhadla odpovědi svých žáků. Větší rozdíl je v první otázce. Jeden žák odpověděl Tělocvik a ostatní se k němu přidali, tudíž svou vlastní odpověď zbytek žáků nevymyslelo.

V této oblasti má paní učitelka Marta (5.B) přehled přibližně z poloviny. Některé odpovědi žáků byly také ovlivněny odpověďmi spolužáků.

Paní učitelka Iva neměla problém odhadnout školní zájmy žáků z 5.C.

5.A

Tělesná výchova.....

Všichni- *Je super.*

Odpověď učitelky:

Je všechny baví.

5.B

Tělesná výchova.....

T1- *Je nezajímavá.*

T2- *Je dobrá i špatná. Špatná třeba šplh - trapas a tak. Dobrá, že hrajeme hry a co chceme my.*

S- *Je málo zajímavá, baví ty, co jim jde. Chtělo by to víc hrát hry víc nás povzbudit. Paní učitelka se opičí po té z 5.C.*

H- *Mě baví, ale musela by s námi cvičit i paní učitelka. Ta z 5. C. s nimi cvičí, ta naše stojí a čučí.*

K- *Mě baví tak na půl, paní učitelka by měla být víc pozornější.*

Odpověď učitelky:

T2- *Jsem v ní ukřivděná - ale tohle by nahlas neřekla.*

H- *Mě baví, ale jak kdy a jak co.*

K- *Mě baví.*

Holky - tak normálně.

5.C

Tělesná výchova.....

Ter.- *Mě občas baví.*

Tom- *Je výborná.*

A- *Mě baví.*

D- *Mě baví.*

P- *Je krátká, dvě hodiny jsou lepší.*

Odpověď učitelky:

P, D, Tom- *Mě baví.*

A, Ter.- *Jak kdy mě baví.*

Další výzkumná otázka zní: „**Do jaké míry bude učitelka přepokládat reakce žáků v oblasti Škola/ mimo vyučování?**“

Oproti oblasti Škola/ výuka, není tato oblast tak náročná, jelikož se většinu času stále odehrává na školním pozemku, v jídelně, o přestávce. Žáci sdělí učitelce, že pospíchají, protože jdou na trénink nebo pospíchají z jiného důvodu. Učitelky získávají informace neplánovaně a samovolně. Přesto jsou odpovědi pani učitelky Marty padesátiprocentní.

5.A

Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám?

V- *Někdy dostávám a někdy si kupuju.*

Ostatní- *Dostávají.*

Odpověď učitelky:

V- *Většinou kupuje.*

J, O, K- *Dostává.*

H- *Tak na půl, většinou dostává.*

5.B

Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám?

S- *Dostávám, ale ještě dokoupím v bufetu, třeba lízátko a tak.*

T2- *Dostávám, i kupuju.*

H- *Jak kdy- kupuju, ale když doma nic není, tak si kupuju.*

T1- *Mám svoje, v nejvyšší nouzi si kupuju.*

K- *Mamka kupuje, ale dostávám i peníze, výjimečně.*

Odpověď učitelky:

H- *Většinou kupuje, někdy dostává. Mamka mu je přestala dělat, protože si je nebral.*

Ostatní dostávají.

5.C – S malými výjimkami paní učitelka Iva odhadla odpovědi dobře.

Svačiny dostáváš nebo si je kupuješ sám/a?

P- *Dostávám a kupuju.*

Ter.- *Dostávám.*

Tom- *Dostávám, ale někdy i dělám.*

A- *Dostávám, někdy kupuju.*

D- *Kupuju, dělám sám.*

Odpověď učitelky:

P- *Si kupuje i dostává*

Ostatní- Dostávají.

Třetí výzkumná otázka: „**Do jaké míry bude učitelka přepokládat reakce žáků v oblasti Rodina a Volný čas?**“

Oblast Rodina byla náročná z toho důvodu, že žáci neprozradí vždy své skryté touhy a přání, ale zpozoruje je bystrý pozorovatel a vyčte je mezi řádky. Učitelky Eva, Marta i Iva jsou dobré čtenářky a kolikrát zkusily vyřknout i to, co by sám žák nahlas neřekl.

5.A

Přál/a bych si, aby máma.....

H- *Byla stejná jako teď.*

V- *Byla šťastná.*

K- *Byla stejná.*

O, J- *Byla šťastná.*

Odpověď učitelky:

H- *byla spokojená.*

V- *byla víc doma.*

K- *byla s tatškou.*

O- *se nezlobila.*

J- *byla spokojená.*

5.B

Přál/a bych si, aby máma.....

T2- *Byla hodně slavná a měla hodně peněz.*

K- *Aby mě nechala dělat, co chci.*

H- *byla slavná, na mě hodná a měla hodně peněz.*

S- *Aby hlídala, co dělám, víc mi dovolila a víc mě chápala.*

T1- *Změnila práci - na ty výkony má málo peněz.*

Odpověď učitelky:

T2- *Byla spokojená.*

K- *Mě nenutila se učit.*

H- *Mě nenutila uklízet pokoj.*

T1, S- *Byla spokojená.*

5.C

Přál/a bych si, aby máma.....

Ter.- *Byla spokojená a dlouho na živu.*

D- *Byla dlouho na živu.*

A- *Byla dlouho na živu.*

P- *Nikdy nezemřela.*

Tom- *Byla dlouho na živu a šťastná.*

(Všem se líbila odpověď Terky, tak si myslím, že jsou touto odpovědí ovlivněni.)

Odpověď učitelky:

Ter.- *Byla zdravá a také spokojená a šťastná.*

D- *Byla šťastná.*

P- *Nejsem si jistá, nevidím tolik do této rodiny. Byla semnou?*

A- *Byla stejná jako teď, zdravá, spokojená.*

Tom- *Byla zdravá.*

Není tajemstvím, že se děti/ žáci rádi chlubí tím, co dělali ve volném čase, v čem jsou dobří a jaký sport je jejich hlavním koníčkem. Tato oblast je pro učitelky jedna z jednodušších, jelikož se volný čas velmi odráží v projevech žáků. Najdou se i tací žáci, kteří se podceňují a staví se k aktivitám volného času negativně.

5.A

V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?

H- *Ve volejbale.*

O- *1. V sezení doma. 2. V plavání.*

K- *Tančení.*

J- *Ve florballe.*

V- *Ve hraní na pc.*

Odpověď učitelky:

H- *Volejbal.*

O- *Basket.*

K- *Tancování.*

J- *Basket nebo pc.*

V- *Ovládání her a pc.*

5.B

V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?

K- *1. V ničem, 2. Ve florbale a v rybaření.*

H- *Ve fotbale.*

T1- *V aerobiku, jsem hudebně nadaná ve zpěvu, ve hře na klavír, flétnu a pak jízda na koni.*

T2- *Ve hře na příčnou flétnu, zpěv a Český jazyk.*

S- *Ve fantazii, dovedu něco dobře vysvětlit a dovedu si povídat s dospělým a není poznat, že jsem dítě.*

Odpověď učitelky:

K- *Rybaření a florbal.*

H- *Fotbal.*

T1- *V Češtině, Matematice, přírodě.*

T2- *Ve všem, v Češtině.*

S- *Možná v češtině.*

5.C

V čem si myslíš, že jsi dobrý/á?

Ter.- *Nevím, ve vyrábění asi.*

D- *Hokej, běhání.*

Tom- *Atletika, běh.*

A- *Šachy.*

P- *Italština, plavání, tanec.*

Odpověď učitelky:

Ter.- *V manuálních pracích. Je ve všem velmi pečlivá.*

D- *Hokej, snowboard.*

Tom- *Sportování, atletika, matematika.*

A- *Šachy, Matematika.*

P- *V plavání.*

Poslední výzkumnou otázkou byla otázka „**Do jaké míry bude učitelka přepokládat reakce žáků v oblasti Svět?**“

Oblast Svět je velmi specifická. Je složena z otázek týkajících se dospělého světa. Otázkou je, jak děti/ žáci vnímají tyto události, pojmy a jsou učitelky schopné proniknout do dětského myšlení? Tato oblast nám ukazuje, jak moc dokážou být učitelky empatické. Z odpovědí v této oblasti je poznat, která třída se těmito tématy zabývá nebo občas diskutuje. Ze všech oblastí právě tato ukazuje, že i malé děti nad těmito informacemi přemýšlí a pracují s nimi. Snaží se formovat svou osobnost, své názory, aby byly co nejbližší právě těm názorům, které slyší kolem sebe a mohly je převzít za své.

5.A

Proč je tolik rozvodů?

K- *Se lidé hádají.*

H- *Jsou lidi blbí.*

O- *Jako Hanka a že to nevydrží.*

V, J- *Kvůli nevěrnosti.*

Odpověď učitelky:

Protože se lidé hádají.

5.B

Proč je tolik rozvodů?

T2- *Ten partner, kterého si někdo najde, nemusí být ten vhodný a nepozná to.*

H- *Nemusí se v manželství shodnout.*

K- *Ten chce tohle a druhý chce něco jiného, a tak se hádají.*

T1- *Jako Honza.*

S- *Berou se mladí a berou se brzy, nestačí se pořádně poznat.*

Odpověď učitelky:

Protože se lidé nemají rádi.

5.C

Proč je tolik rozvodů?

Ter.- *Lidé se hádají.*

P- *Lidé se hádají.*

D- *Protože jsou debilové.*

A- *Nemají se lidi rádi.*

Tom- *Nemají se lidi rádi.*

Odpověď učitelky:

Protože se lidé mezi sebou neumí bavit a hádají se.

Srovnání tříd a učitelek není snadné. Dvě třídy mají svou třídní učitelku tři roky, kdežto jedna pouze jeden školní rok.

Učitelka Eva (5.A) se snažila nahlížet na odpovědi s humorem a nadhledem, jako si myslela, že je budou brát žáci. A nemýlila se.

Co bys udělal/a pro vylepšení školy?

V, H- *Zrušil všechny předměty a zboural.*

O- *Opravit a zrušit předměty.*

J- *Zbourat.*

K- *Opravit.*

Odpověď učitelky:

Nejradši by ji zbořili. ☺

Paní učitelka Marta (5.B) odpovídala vážněji. Více se zamýšlela a snažila se přijít na to, co si žáci mohou myslet. Paní učitelka Marta má žáky pouze jeden školní rok a zatím se jí nepodařilo se žáky navázat bližší vztah, což se odráží například v této otázce:

Líbí se ti, jak vás paní učitelka seznamuje s novou látkou?

K- *Ne.*

T1- *Jak kdy, čte hodně z učebnice.*

S- *Podle její nálady, jinak moc ne.*

T2- *Ne, více hrou.*

H- *Ne, více hrou.*

Odpověď učitelky:

Někdy jo, někdy ne, spíš jo.

Nemůžeme říci, že by se paní učitelka Marta nesnažila své žáky poznat, pouze ji žáci neberou tak skvěle, jako žáci své učitelky z vedlejších tříd stejného ročníku.

Iva, paní učitelka, která je plná elánu, sportovně založená, nabytá pozitivní energií, ale zároveň z ní sálá přirozená autorita. Přiznává, že k žákovi Davidovi nedokáže být objektivní, jelikož mají už několik let kázeňské problémy. Ale i tak, pokud došlo na odhad jeho odpovědi, velmi se snažila odpovídat objektivně.

Co podle tebe dělá o prázdninách vaše paní učitelka?

Ter.- *Je na dovolené, doma, leze po horách a stěnách.*

D- 1. *Poflakuje se!*

Tom- *Opravuje sešity, odpočívá.*

A- *Plave v bazénu.*

D- 2. *Leze po horách, jezdí na kole a je v nemocnici - vždycky si něco udělá.*

P- *Odpočívá od školy, je na dovolené.*

Odpověď učitelky:

Dovolenkuju, cestuju, koupu se, jezdím na výlety i se svými dětmi.

Hlavní výzkumnou otázkou je zda „**Známe svět svých žáků?**“ Odpověď na tuto otázku jsme mohli nalézt ve výzkumu praktické části. Svět žáků se skládá z mnoha částí, já jsem se je pokusila rozdělit na oblasti Škola/ výuka, Škola/ mimo vyučování, Rodina, Volný čas a Svět. Nemůžeme však s jistotou odpovědět ano či ne, jelikož nikoho nemůžeme znát dokonale, zvláště ne žáky ve svých třídách. Přesto je to do jisté míry možné, můžeme mít o něco větší přehled v některých oblastech, než v ostatních. Není těžké získávat vědomě informace pomocí slohových prací, úvodního povídání nebo kladení přímých otázek. Ale musíme pouze chtít. Učitelé musí chtít. Zájem o ty druhé vytváří vztahy, vzájemnou interakci.

Pani učitelka Eva se zajímá o žáky 5.A, snaží se v nich vybudovat smysl pro odpovědnost a spravedlnost. O žáky se zajímá, spolupracuje s nimi i mimo vyučování. Svět jejich žáků ji zajímá a z více jak poloviny, ho zná.

Pani učitelka Marta to má se svými žáky (5.B) těžší. Sdílí s nimi jednu třídu pouze jeden školní rok, vzájemný vztah nemají příliš dobrý, ale i přesto je pani učitelka Marta dobrý pedagog, který se snaží číst mezi řádky, vystačit si s tím co se dozví. Bohužel určité předměty nejsou její silnou stránkou.

Poslední třída 5.C a paní učitelka Iva. Snaží se být empatická, pohlížet na problémy jejich očima. Jak už jsem zmínila, sálá z ní přirozená autorita a živelnost. Žákům je tento přístup blízký a snadno ho přijímají. O žáky se zajímá nepřímými otázkami v hodinách Vlastivědy, Českého jazyka a ostatních hodinách. O světě svých žáků má z velké části přehled, a pokud o někom ten přehled nemá, snaží se dovědět aspoň minimum, co je žák schopen sdělit.

ZÁVĚR

„Známe svět svých žáků?“ není snadná otázka a odpověď na ni je těžké hledat. Abychom mohli znát svět někoho jiného, je potřeba nejprve poznat sám sebe. Lidé, kteří se chtějí stát učiteli, prochází utvářením své profesní identity. Pracují se svou osobností a dovednostmi. Cesta studia není snadná, obzvláště pro učitele základních škol. Při studiu tohoto oboru prochází zkouškami ze všech oblastí od poznávání not, stromů po prvopočáteční čtení, psaní a didaktiku všech předmětů. Ale znát jen sebe nám nestačí. Na své dětské období si v dospělosti málo pamatujeme, proto se o něm opět učíme. Musíme znát fyzický a psychický vývoj dítěte. Teoretická část ukazuje, co obnáší profese učitele, ale také jakým vývojem prochází dítě/ žák mladšího školního věku. Jaké aspekty na sebe působí, které spolu korespondují a jsou nevyhnutelnou součástí vyučovacího procesu a vzájemné interakce. Praktická část nám dává možnost nahlédnout do reality učitelké profese. Pomocí strukturovaného rozhovoru byl proveden výzkum ve třech třídách s vybranými žáky a jejich třídními učitelkami. Při porovnání pěti oblastí bylo zjištěno, že odpovědi na konkrétní otázky jsou náročnější než – li otázky obecnějšího charakteru. Poslední oblast Svět je nejzajímavější oblastí, jelikož je složena z otázek dospělého světa. Myslíme si, že děti tímto věcem nerozumí nebo nejsou schopny je chápat, kdežto opak je pravdou. Poslouchají názory dospělých, šíří je dál a snaží se je přebírat za vlastní. V této oblasti se ukázala empatie učitelek.

Cílem práce bylo zjistit zda „Známe svět svých žáků?“ Dvě učitelky ze tří mají velký přehled o světě svých žáků, kdežto u té třetí, jí to žáci nechtějí dovolit. Nemůžeme však říci, že se ani tato třetí učitelka nesnaží. Všechny jsou dobré pedagožky, jen ne vždy si sednou s každou třídou.

SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

BENDL, S. KUCHARSKÁ, A. *Kapitoly ze školní pedagogiky a psychologie*
Univerzita Karlova v Praze: Pedagogická fakulta, 2008, 237 s., 978-80-7290-366-5 (brož.).

BELZ, H.SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*
Praha: Portál 2001, 375 s., ISBN: 80-7178-479-6.

ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*
Praha: Portál 2001-2007, 655 s., ISBN: 978-80-7367-273-7.

ČÁP, J. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*
Praha: ISV nakl., 1996, 302 s., ISBN: 80-85866-15-3.

DYTRTOVÁ, R., KRHUTOVÁ, M. *Učitel - příprava na profesi*
Praha: Grada 2009, 121 s., ISBN: 978-80-247-2863-6.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*
Praha: Portál, 1997, 383 s., ISBN: 80-7178-063-4.

HARTL, P. HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*
Praha: Portál, 2000, 774 s., ISBN 80-7178-303-X.

HELMS, W. *Lépe motivovat - méně se rozčilovat*
Praha: Portál, 1996, 103 s., ISBN 80-7178-087-1.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*
Praha: Grada, 2007, 280 s., ISBN: 978-80-247-1168.

HRABAL, V., PAVELKOVÁ, I. *Jaký jsem učitel?*
Praha: Portál 2010, 239 s., ISBN 978-80-767-755-8.

KOLÁŘ, Z. *Pedagogická psychologie*
Praha: Stát. Pedagog. nakl., 1980, 220 s.

KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele - Cesty k lepšímu vyučování*
Praha: Portál 1996, 155 s., ISBN 80-7178-022-7.

LANGOVÁ, M. a kol. *Učitel v pedagogických situacích*
UK Praha: 1992, 96 s., ISBN: 80-7066-613-7.

LANGMEIER, J. KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*
Praha: Grada 1998, 343 s., ISBN 80-7169-195-X.

MAREŠ, J., Slavík J., Svatoš T., Švec V. *Učitelovo pojetí výuky*
Univerzita Masarykova v Brně: 1996, 91 s., ISBN 80-210-1444-X.

MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*
Praha: Portál, 1996, 143 s., ISBN 80-7178-085-5.

MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*
Praha: Grada, 2002, 128 s., ISBN 80-247-0332-7.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*
Praha: Sociologické nakl., 1997, 161 s., ISBN: 80-85850-24-9.

MIKOVÁ, Š., STANG, J. *Typologie osobnosti u dětí*
Praha: Portál, 2010, 220 s., ISBN 978-80-7376-587-5

PAŘÍZEK, V. *Učitel v nezvyklé školní situaci*
Praha: Stát. Pedagog. nakl., 1990, 102 s., ISBN: 80-04-23897-1.

PRŮCHA, J. Walterová E., Mareš J. *Pedagogický slovník*
Praha: Portál, 2003, 322 s., ISBN 80- 7178-772-8.

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*
Praha: Portál, 2007, 196 s., ISBN 978-80-247-1174-4

ŠVEC, V. *Pedagogické znalosti učitele. Teorie a praxe*
Praha: ASPI, 2005. 136 s., ISBN 80-7357-072-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*
Praha: Karolinum, 2005, 467 s., ISBN: 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte školního věku*
Praha: Karolinum, 2004, 170 s., ISBN: 80-7184-488-8.

Elektronické zdroje:

Články RVP [online]. 4.4.2007 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z WWW:
<<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/1259/SEBEPOJETI.html>>
<<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1266/vyvoj-ditete-v-nekterych-oblastech-od-narozeni-do-zahajeni-skolni-dochazky.html>>.

RVP ZV [online] [cit. 2010-10-17]. Dostupné z WWW:
<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>